Srebrna MAŁOPOLSKA

Program Srebrna Małopolska 2030

Raport z wdrażania Programu w roku 2025

Wydawca:
Województwo Małopolskie
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rodziny
ul. Królewska 57, 30-081 Kraków

Opracowanie:
Zespół ds. Polityki Senioralnej
Aneta Widak
Małgorzata Grenda
Iwona Gara
Sylwia Beker

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła.

SPIS TREŚCI

Spis treści ... **3**

ABSTRAKT ... **4**

WPROWADZENIE ... **6**

SYSTEM MONITOROWANIA ... **7**

PRIORYTET I: ZDROWIE I OPIEKA ... **8**

Kierunek interwencji 1. Promocja i profilaktyka zdrowotna ... 10

Kierunek interwencji 2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości i usług zdrowotnych i społecznych umożliwiających niezależne funkcjonowanie ... 13

Kierunek interwencji 3. Wykorzystanie innowacji społecznych i technologicznych w usługach zdrowotnych i opiekuńczych dla osób starszych ... 17

PRIORYTET II: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA ... **24**

Kierunek interwencji 1. Poprawa dostępności oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych ... 26

Kierunek interwencji 2. Poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób starszych ... 35

Kierunek interwencji 3. Zwiększenie roli osób starszych w życiu publicznym ... 37

Kierunek interwencji 4. Rozwój kompetencji cyfrowych oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa starszych osób ... 40

PRIORYTET III: AKTYWIZACJA ZAWODOWA ... **44**

Kierunek interwencji 1. Utrzymanie zatrudnienia przez osoby starsze ... 46

Kierunek interwencji 2. Budowanie kultury organizacyjnej w firmach pod kątem adaptacji miejsc pracy do potrzeb starszych pracowników ... 48

ABSTRAKT

W odpowiedzi na postępujący proces starzenia się społeczeństwa w Polsce, w tym także w regionie Małopolski, samorząd województwa buduje i wdraża regionalną politykę senioralną. Jednym z kluczowych instrumentów wdrażania tej polityki jest Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030 obowiązujący w latach 2023 – 2030. Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Małopolskiego uchwałą nr 1340/23 z dnia 11 lipca 2023 r. Oddajemy w Państwa ręce drugi raport z wdrażania Programu zawierający dane za 2025 rok, który powstał w oparciu o proces monitorowania zadań własnych samorządu województwa małopolskiego. Rekomendacje nie były monitorowane we wskazanym okresie sprawozdawczym.

Układ raportu odzwierciedla układ programu tj.: dane monitorowane zostały ujęte w trzech obszarach tj. Zdrowie i opieka, Aktywizacja społeczna, Aktywizacja zawodowa odpowiadających priorytetom programu. Każdy z priorytetów został podzielony na kierunki interwencji, którym odpowiadają poszczególne zadania opisane szczegółowo wraz z wnioskami z realizacji oraz wskaźnikami i środkami finansowymi przeznaczonymi na ich realizację w monitorowanym okresie. Dodatkowo, każdy priorytet zawiera podsumowanie stanu realizacji programu w podziale na zadania własne wraz z odpowiadającą mu tabelą wskaźników i tabelą finansową. Pierwszy rozdział raportu zawiera opis systemu monitorowania programu wraz z podaniem źródeł pozyskiwania danych do raportu. Dzięki przyjęciu takiego układu danych, czytelnik może łatwiej dotrzeć do interesujących go zagadnień szczegółowych.

Raport obrazuje sytuację Małopolski w kontekście funkcjonowania osób starszych w trzech obszarach: zdrowie i opieka, aktywizacja społeczna i aktywizacja zawodowa oraz kierunki zmian, w jakich powinny podążać zarówno władze województwa, jak i samorządów lokalnych we współpracy z ich podmiotami społeczno-gospodarczymi w poprawie sytuacji osób starszych w naszym regionie.

Najważniejsze wnioski płynące z monitorowania zadań i rekomendacji w ramach priorytetu „Zdrowie i opieka" wskazują na systematyczny rozwój działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz usług społecznych i opiekuńczych wspierających osoby starsze i niesamodzielne. Realizowane programy profilaktyczne przyczyniają się do wcześniejszego wykrywania chorób i czynników ryzyka oraz zwiększania świadomości zdrowotnej mieszkańców. Równocześnie rozwijana jest oferta usług środowiskowych, w tym dziennej opieki, usług opiekuńczych i sąsiedzkich, a także wsparcia dla opiekunów nieformalnych. Coraz większe znaczenie zyskują innowacje społeczne i technologiczne, w szczególności teleopieka, umożliwiająca osobom wymagającym wsparcia dłuższe i bezpieczniejsze funkcjonowanie w miejscu zamieszkania. Istotnym wyzwaniem pozostaje jednak zapewnienie odpowiedniej skali i trwałości rozwijanych usług, dostępności kadr oraz zasobów finansowych, a także lepsze dopasowanie oferty do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców i uwarunkowań lokalnych.

Z kolei z realizacji zadań monitorowanych w priorytecie Aktywizacja Społeczna wynika, że w roku 2025 w Małopolsce postawiono na tworzenie przestrzeni przyjaznej starzeniu się poprzez działania w zakresie dostępności i inkluzywności. Szczególny nacisk położony został na budowanie dostępności w mniejszych, samorządowych ośrodkach kultury poprzez rozwój sieci współpracy i wymianę dobrych praktyk, a także rozwój wsparcia dla koordynatorek i koordynatorów dostępności pracujących w małych instytucjach kultury w małych miejscowościach regionu. Małopolskie instytucje kultury odnotowały zauważalny wzrost zainteresowania ofertą muzeów wśród seniorów oraz grup osób z niepełnosprawnościami, co stanowi bezpośredni dowód na skuteczność wdrażanej polityki dostępności. Zwiększa się także świadomość w zakresie budowania postaw obywatelskich osób starszych. W roku 2025 działania w tym zakresie koncentrowały się na promocji rad senioralnych oraz ich większego zaangażowania w życie publiczne gminy/miasta poprzez szkolenia dla członków rad. W dalszym ciągu odnotowujemy w Małopolsce wysoki współczynnik wykluczenia cyfrowego osób starszych, co niekorzystnie wpływa na poprawę bezpieczeństwa i utrudnia włączenie społeczne tej grupy. Nieustannie barierą pozostaje wykluczenie transportowe zwłaszcza w mniejszych miejscowościach. Wyzwaniem pozostaje również docieranie z ofertą edukacyjno-kulturalną do szerokiego grona osób starszych. Realizatorzy zadań podkreślają, że standardowe kanały promocyjne bywają niewystarczające, co wymusza żmudne budowanie

niestandardowych form komunikacji, zwłaszcza jeśli chodzi o docieranie do osób wykluczonych cyfrowo oraz mniejszych, lokalnych stowarzyszeń, co wymaga czasu i spersonalizowanego podejścia.

Zadania realizowane w segmencie Aktywizacji zawodowej skupiają się na tworzeniu warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych i utrzymanie ich na rynku pracy. Przedsiębiorcy wciąż jednak nie potrafią skutecznie wykorzystać potencjału pracowników i nie mają świadomości, że wymaga to tworzenia kultury organizacyjnej otwartej na wszystkie osoby zatrudnione, w tym pracowników starszych i osób ze szczególnymi potrzebami. Działania w tym zakresie powinny obejmować cały cykl zatrudnienia – od rekrutacji i wdrożenia pracownika, przez rozwój zawodowy, aż po utrzymanie go w zatrudnieniu. Kultura organizacyjna powinna uwzględniać między innymi różnice wieku, stanu zdrowia, sprawności, potrzeb rodzinnych oraz ograniczeń wpływających na możliwość wykonywania pracy. Potrzeba zatem łączenia różnych form wsparcia pracodawców tj: szkoleń, doradztwa, mentoringu, coachingu oraz finansowania konkretnych działań wdrożeniowych. Jednocześnie pomoc powinna być dostosowana do specyfiki przedsiębiorstwa, ponieważ rozwiązania uniwersalne nie zawsze odpowiadają rzeczywistym problemom pracodawcy i pracowników. Dzięki realizacji projektu „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy" każdy z pracodawców zaangażowanych w realizację projektu otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, które mógł przeznaczyć na wydłużanie wieku aktywności zawodowej pracowników m.in. poprzez poprawę komunikacji i eliminowanie konfliktów w zespołach wielopokoleniowych, wdrażanie rozwiązań ergonomicznych, elastycznych form pracy, mentoringu i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Dodatkowo dla 120 przedsiębiorców zorganizowano w projekcie indywidualne szkolenie z zakresu wydłużania aktywności zawodowej i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także szkolenie nt. współpracy w zespołach wielopokoleniowych i przeciwdziałania dyskryminacji.

Łącznie, w okresie objętym monitoringiem zrealizowano 23 zadania własne, w ramach których objęto wsparciem w całym obszarze programu 28 428 osób starszych. Łączne środki finansowe przeznaczone na realizację zadań wyniosły 459,96 mln złotych.

WPROWADZENIE

Przedstawiamy Państwu drugi raport z monitorowania realizacji programu strategicznego „Srebrna Małopolska 2030". Polityka senioralna, ze względu na swój przekrojowy charakter, obejmuje wiele obszarów funkcjonowania regionu. Jej nadrzędnym założeniem jest tworzenie warunków sprzyjających dobremu starzeniu się, odpowiadanie na zróżnicowane potrzeby osób starszych oraz wspieranie ich aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Niniejsze opracowanie podsumowuje działania podejmowane przez Samorząd Województwa Małopolskiego w ramach realizacji zadań własnych, przedstawiając dane za 2025 rok. Raport stanowi zarówno przegląd dotychczasowych przedsięwzięć służących budowaniu regionu przyjaznego osobom starszym, jak i źródło informacji o obserwowanych tendencjach oraz zmianach wskazujących na dalsze kierunki rozwoju polityki senioralnej w Małopolsce.

Celem polityki senioralnej wdrażanej przez podmioty samorządu terytorialnego funkcjonujące na obszarze województwa małopolskiego we współpracy z podmiotami rządowymi, organizacjami pozarządowymi, podmiotami rynkowymi jest zapewnienie pomyślnego starzenia się mieszkańców, zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb osób starszych oraz stworzenie optymalnych warunków ich uczestnictwa w życiu społecznym. Jest to polityka horyzontalna obejmująca liczne polityki szczegółowe, ponieważ osoba starsza funkcjonuje w różnych obszarach. Główny cel nawiązuje do koncepcji pomyślnego starzenia się (ang. successful ageing), która mówi, że jest to dobrze przebiegający proces prowadzący do kolejnego etapu życia, jakim jest starość. Dotyczy różnych aspektów życia osób starszych, a jego przebieg zależy od wielu czynników – występujących zarówno aktualnie, jak i we wcześniejszych fazach życia. Oznacza przede wszystkim dobre samopoczucie w sferze psychicznej, fizycznej i społecznej w starszym wieku.

Cel główny programu jest realizowany przez trzy cele szczegółowe tj.:

Cel 1: Wyższa jakość życia starszych mieszkańców województwa poprzez poprawę ich stanu zdrowia

Cel 2: Stworzenie optymalnych warunków uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym

Cel 3: Wydłużenie aktywności zawodowej

Program strategiczny Srebrna Małopolska jest programem rozwoju w rozumieniu Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Stanowi uszczegółowienie oraz rozwinięcie celów i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030". Podstawę do wyznaczenia celów, priorytetów i kierunków interwencji programu stanowią zapisy zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa. Małopolska 2030, obszar Małopolanie obejmujący działania na rzecz wsparcia rodzin, opieki zdrowotnej, poprawy bezpieczeństwa, rozwoju sportu i rekreacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, rozwoju edukacji oraz wspierania aktywności zawodowej oraz obszar Gospodarka obejmujący działania na rzecz wzmocnienia roli turystyki w procesie włączenia społecznego i innowacji społecznych. Program uwzględnia cele dokumentów strategicznych obowiązujących na poziomie krajowym, tj. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) oraz Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, jak również cele krajowych dokumentów programowych tj. Program rządowy Dostępność Plus 2018-2025, Program wieloletni „Senior+" na lata 2021–2025, Program „Opieka 75+", Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+" na lata 2021–2025 oraz Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2022. Program uwzględnia także cele dokumentów na poziomie regionalnym tj. Program edukacji i rynku pracy (program rozwoju),Program Rodzinna Małopolska 2030 (w trakcie prac),Program ekonomii społecznej.

SYSTEM MONITOROWANIA

Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030 został przyjęty przez Zarząd Województwa Małopolskiego uchwałą nr 1340/23 z dnia 11 lipca 2023 r. Program podlega monitorowaniu podczas jego wdrażania i realizacji.

Monitorowanie Programu polega na systematycznym pozyskiwaniu, analizowaniu oraz wykorzystywaniu informacji, na podstawie których zarządzający mogą ocenić czy zaplanowane zadania są realizowane w prawidłowy sposób, zgodnie z założeniami. Monitorowanie ma na celu zidentyfikowanie a następnie rozwiązanie problemów związanych z wdrażaniem Programu oraz bieżące nim zarządzanie. Za koordynację procesu monitorowania Programu odpowiedzialny jest Departament Rodziny UMWM.

W systemie monitorowania programu przewiduje się dwie odrębne ścieżki monitorowania:

1. Procedura monitorowanie zadań

W procesie monitorowania zadań uczestniczą departamenty UMWM oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne zaangażowane w realizację Programu.

Proces monitorowania odbywa się w rocznych okresach sprawozdawczych. W rocznym raporcie podsumowującym wdrażanie w danym okresie sprawozdawczym przedstawiane są wartości poszczególnych wskaźników osiągnięć celu głównego programu oraz celów szczegółowych wraz z wyznaczeniem linii trendu. Raport przedstawia również informacje dotyczące stanu realizacji wskazanych w programie priorytetów oraz kierunków interwencji. Koncentruje się głównie na analizie rzeczowego postępu programu w zakresie zadań o kluczowym znaczeniu, realizowanych przez wskazane w dokumencie podmioty.

Zagregowane dane oraz informacje niezbędne do opracowania raportu są pozyskiwane między innymi z Regionalnego Programu Operacyjnego, Raportu z realizacji Małopolskiego Planu Inwestycyjnego, raportów i opracowań Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, GUS, ZUS. Informacje pozyskiwane są także bezpośrednio od realizatorów wybranych zadań z wykorzystaniem opracowanych formularzy sprawozdawczych.

2. Procedura monitorowanie rekomendacji

W przypadku rekomendacji monitorowanie jest uproszczonym badaniem mającym głównie na celu sprawdzenie czy rekomendowane działania zostały podjęte przez zaproponowane organizacje z Małopolski. Badanie to przeprowadza się w dwuletnich okresach sprawozdawczych za pośrednictwem ankiety skierowanej między innymi do małopolskich gmin i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych.

Przygotowywany raport pozwala na ocenę stopnia zaawansowania programu – osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych – wskazuje trudności we wdrażaniu poszczególnych priorytetów oraz umożliwia przygotowanie wniosków i zaleceń dotyczących jego wdrażania.

Do monitorowania realizacji programu wykorzystywane są wskaźniki monitorujące realizację celu głównego oraz celów szczegółowych.

PRIORYTET I: ZDROWIE I OPIEKA

W ramach priorytetu w 2025 r. realizowano działania ukierunkowane na poprawę jakości życia, wspieranie zdrowia, samodzielności i niezależnego funkcjonowania w związku z wyzwaniami wynikającymi ze starzenia się społeczeństwa. Obejmowały one w szczególności rozwój dostępnych i wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych, a także wzmacnianie zasobów służących zapewnieniu kompleksowego wsparcia.

Istotnym obszarem była profilaktyka zdrowotna, wczesne wykrywanie chorób oraz promowanie zdrowego stylu życia, a także zwiększanie dostępu do rehabilitacji i opieki poszpitalnej. Działania te służyły utrzymaniu sprawności, ograniczaniu skutków chorób oraz wspieraniu możliwie długiego, samodzielnego funkcjonowania. Ważnym kierunkiem pozostawał również rozwój usług społecznych, w tym świadczonych w miejscu zamieszkania i w środowisku lokalnym, stanowiących istotne uzupełnienie wsparcia zdrowotnego.

W realizacji priorytetu uwzględniano także możliwości wynikające z rozwoju nowych technologii, w szczególności rozwiązań cyfrowych. Ich wykorzystanie służy zwiększaniu dostępności i jakości usług oraz poprawie bezpieczeństwa i komfortu życia.

STAN REALIZACJI PROGRAMU W OBSZARZE ZDROWIE I OPIEKA

► ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

W ramach zadań własnych samorządu prowadzone były następujące działania:

- kontynuowanie działań w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób oraz przeciwdziałania ich skutkom poprzez realizację wojewódzkich programów profilaktycznych dotyczących schorzeń dominujących wśród najstarszych mieszkańców regionu, tj. choroby układu krążenia (*Małopolski Program Profilaktyki Choroby Niedokrwiennej Serca*) oraz choroby układu mięśniowo-kostnego (*Małopolski Program Profilaktyki Osteoporozy*), a także kontynuowanie działań realizowanych w ramach otwartego konkursu ofert pn. *„Wiek seniora, a wigor juniora!" – zajęcia rehabilitacyjne dla seniorów* na realizację zadań mających na celu wspieranie aktywności fizycznej seniorów, edukowanie o znaczeniu aktywności ruchowej dla zdrowia, czy promowanie udziału seniorów w życiu społecznym i kulturalnym;
- kontynuowanie działań na rzecz poprawy dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych umożliwiających niezależne funkcjonowanie, w szczególności poprzez finansowe wsparcie z Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021-2027 projektów mających na celu rozwój usług zgodnych z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym:
  - → tworzenie lub dofinansowanie działalności placówek zapewniających dzienną opiekę i terapię osobom starszym dostępną w środowisku zamieszkania,
  - → dofinansowanie działań na rzecz opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia poprzez dofinansowanie centrów wsparcia opiekunów,
  - → działania upowszechniające usługi społeczne w lokalnych społecznościach oparte na innowacyjnych rozwiązaniach testowanych w *Małopolskim Inkubatorze Innowacji Społecznych*,
  - → upowszechnienie modelu funkcjonowania systemu pomocy społecznej opartego o centra usług społecznych, a tym samym propagowania modelu funkcjonowania służb społecznych, którego podstawą są kooperacje i wspólne angażowanie zasobów w ramach projektu *Małopolskie centra usług społecznych*;
- kontynuowanie działań na rzecz zwiększenia świadomości mieszkańców Małopolski na temat bezpiecznego stosowania leków, leków bez recepty i suplementów diety, zwrócenie uwagi na różnice pomiędzy nimi i ich zastosowaniem, a także edukacja zdrowotna przeprowadzona w ramach projektu „*Zeszyt Pacjenta*" – broszury, w której pacjent może zapisać przyjmowane leki wraz z szczegółowo opisanymi „12 zasadami bezpiecznego stosowania leków";
- dalszy rozwój usług opiekuńczych i sąsiedzkich z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych (e-zdrowotnych) w ramach wdrażania projektu „*Małopolski Tele-Anioł 2.0*",

- kontynuowanie współpracy międzynarodowej na rzecz innowacji technologicznych i społecznych poprzez przygotowanie do realizacji projektów międzynarodowych finansowanych ze źródeł zagranicznych polegających na wymianie wiedzy, doświadczeń w formie wizyt studyjnych, pilotaży z zastosowaniem skutecznych metodologii peer-review i peer-evaluation (wzajemna ocena) oraz poprzez wzajemne uczenie się mających na celu poprawę jakości świadczenia usług opiekuńczych i zdrowotnych (projekty FABCOM, TechSocialcare).

Łącznie realizowano 7 zadań własnych samorządu, w ramach których wsparciem objęto ponad 8 tys. osób starszych, w tym przeprowadzono 2 regionalne programy profilaktyczne, odbyły się 3 konferencji poświęcone zdrowiu osób starszych oraz ogłoszono i zrealizowano otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM mających na celu wspieranie aktywności fizycznej seniorów, edukowanie o znaczeniu aktywności ruchowej dla zdrowia, czy promowanie udziału seniorów w życiu społecznym i kulturalnym. Zadania realizowane były przez Departament Rozwoju Regionu, Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Systemu Zarządzania Programami Europejskimi

► WSKAŹNIKI

Wskaźniki osiągnięte w ramach Priorytetu I: Zdrowie i opieka	Wartość wskaźnika
Liczba osób objętych wsparciem w obszarze programu	8 087
Liczba konferencji i szkoleń poświęconych seniorom	3
Liczba ogłoszonych konkursów w ramach programu	1
Liczba osób starszych uczestnicząca w działaniach profilaktycznych	410

► TABELA FINANSOWA

Kierunek interwencji	Zadania	Środki finansowe w PLN	Źródła finansowania
1. Promocja i profilaktyka zdrowotna	**Zadanie 1.** Zadbaj o swoje serce po czterdziestce – Małopolski Program Profilaktyki Choroby Niedokrwiennej Serca	280 000	BW
	Zadanie 2. Małopolski Program Profilaktyki Osteoporozy	217 000	BW
	Zadanie 3. „Wiek seniora, a wigor juniora!" – zajęcia rehabilitacyjne dla seniorów. Konkurs grantowy	750 000	BW
	Zadanie 4. Gmina przyjazna seniorom „Srebrna gmina małopolska"	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym	---
2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości i usług zdrowotnych i społecznych umożliwiających niezależne funkcjonowanie	**Zadanie 1.** Opieka dostępna – rozwój usług środowiskowych, dziennej opieki i terapii dla seniorów	418 160 827*	UE
	Zadanie 2. Kampania informacyjno-edukacyjna na temat bezpieczeństwa stosowania leków i suplementów diety	235 689	BW, KPO

Kierunek interwencji	Zadania	Środki finansowe w PLN	Źródła finansowania
3. Wykorzystanie innowacji społecznych i technologicznych w usługach zdrowotnych i opiekuńczych dla osób starszych	**Zadanie 1.** Wdrażanie projektu „Małopolski Tele-Anioł 2.0”	26 777 733	UE, BP, BW
	Zadanie 2. Tworzenie programów pilotażowych mających za zadanie ocenę celowości wdrażania nowych instrumentów technologicznych monitorujących zdalnie stan pacjenta	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym	---
	Zadanie 3. Współpraca międzynarodowa na rzecz innowacji technologicznych i społecznych	689 388	UE, BW
	SUMA	**447 110 636**	UE, BW

*Wartość umów podpisanych w 2025 roku.

Kierunek interwencji 1. Promocja i profilaktyka zdrowotna

Profilaktyka zdrowotna osób starszych stanowi istotny element Programu strategicznego Srebrna Małopolska 2030. Obejmuje działania ukierunkowane na zapobieganie chorobom, ich wczesne wykrywanie oraz wspieranie zdrowego stylu życia i utrzymania sprawności. Szczególne znaczenie ma kształtowanie prawidłowych nawyków, w tym zdrowego odżywiania i regularnej aktywności fizycznej, a także zwiększanie dostępności do badań profilaktycznych i przesiewowych umożliwiających wczesne rozpoznawanie chorób. Ważnym obszarem jest również ograniczanie skutków istniejących schorzeń poprzez fizjoterapię i rehabilitację oraz działania wspierające zachowanie samodzielności. Istotnym uzupełnieniem działań profilaktycznych jest edukacja zdrowotna, która wzmacnia wiedzę i kompetencje seniorów w zakresie świadomego dbania o własne zdrowie. Podejmowane działania służą jak najdłuższemu zachowaniu zdrowia, sprawności i niezależności osób starszych.

- **Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym: 01.01.2025-31.12.2025**

Kierunek interwencji	Zadania
1. Promocja i profilaktyka zdrowotna	**Zadanie 1.** Zadbaj o swoje serce po czterdziestce - Małopolski Program Profilaktyki Choroby Niedokrwiennej Serca
	Zadanie 2. Małopolski Program Profilaktyki Osteoporozy
	Zadanie 3. Wiek seniora, a wigor juniora!” – zajęcia rehabilitacyjne dla seniorów. Konkurs grantowy
	Zadanie 4. Gmina przyjazna seniorom „Srebrna gmina małopolska”

Wnioski:

- Realizacja Małopolskiego Programu Profilaktyki Choroby Niedokrwiennej Serca potwierdziła zasadność wdrażania tego typu programów prozdrowotnych w populacji mieszkańców Małopolski, ponieważ umożliwiła wyłonienie osób szczególnie zagrożonych chorobami sercowo-naczyniowymi i wdrożenie u nich odpowiedniego leczenia przed wystąpieniem ewentualnych incydentów oraz powikłań. Program ponadto skutkował zwiększeniem u uczestników poziomu wiedzy na temat profilaktyki chorób układu krążenia, co jest szczególnie istotne w świetle danych za ostatnie dwa lata, które jednoznacznie wskazują, że w Małopolsce, podobnie jak w całym kraju, najczęstszą przyczyną zgonów były choroby układu krążenia. To również najczęstsza przyczyna hospitalizacji w grupie osób powyżej 65. r.ż.

- W ramach programu możliwa była ponadto identyfikacja osób stosunkowo młodych i aktywnych zawodowo najbardziej zagrożonych rozwojem choroby niedokrwiennej serca oraz wdrożenie u tych osób działań korygujących czynniki ryzyka.
- Realizacja programu przyczyniła się do zwiększenia wykrywalności osteoporozy i identyfikacji seniorów szczególnie narażonych na jej wystąpienie, a także do podniesienia wiedzy uczestników w zakresie profilaktyki choroby, zapobiegania upadkom i złamaniom. Połączenie działań edukacyjnych z oceną ryzyka FRAX, badaniami densytometrycznymi DXA i konsultacjami lekarskimi stworzyło warunki do wczesnego rozpoznania osteoporozy oraz podejmowania działań ograniczających ryzyko jej rozwoju i powikłań.
- Działania zrealizowane w ramach konkursu grantowego „Wiek seniora, a wigor juniora przyczyniły się do zwiększenia świadomości seniorów w zakresie edukacji prozdrowotnej, zwiększenia dostępności do usług edukacyjnych oraz różnorodnych ofert skierowanych i dostosowanych dla tej grupy wiekowej, popularyzowania aktywności fizycznej wśród osób starszych poprzez usługi związane z poprawą kondycji fizycznej oraz zwiększenia udziału seniorów w życiu społecznym i publicznym.

Zadanie 1. „Zadbaj o swoje serce po czterdziestce" – Małopolski Program Profilaktyki Choroby Niedokrwiennej Serca

Realizacja zadania ma na celu zwiększenie wykrywalności czynników ryzyka choroby niedokrwiennej serca oraz zwiększenie świadomości zdrowotnej w zakresie chorób układu krążenia u mieszkańców województwa małopolskiego, zmniejszenie odsetka osób palących papierosy wśród mieszkańców Małopolski będących uczestnikami działań profilaktycznych.

Zadanie w trakcie realizacji, edycja dwuletnia – lata 2025-2026.
Działania zrealizowane w 2025 r.: Do Programu zostały zakwalifikowane osoby spełniające kryteria programu tj. osoby powyżej 40 roku życia: mężczyźni w wieku 40-64 lat, kobiety 40-59 (łącznie 340 uczestników). Uczestnicy zostali objęci panelem podstawowym obejmującym: konsultację lekarską wraz z poradą prozdrowotną, pakiet badań laboratoryjnych w kierunku wskaźników gospodarki lipidowej, węglowodanowej oraz wskaźników zapalnych, badanie EKG, materiały edukacyjne. Uczestnicy, u których stwierdzone zostały czynniki lub objawy mogące sugerować zwiększone ryzyko wystąpienia choroby niedokrwiennej serca (214 osób) zostali skierowani na dodatkowe specjalistyczne badania i konsultacje (m.in.: badanie echokardiograficzne, próba wysiłkowa, ultrasonografia tętnic szyjnych, konsultacje dietetyczne i psychologiczne). Przeprowadzono również interwencję telefoniczną, której celem było podtrzymanie u uczestników, którzy przeszli do etapu badań pogłębionych, motywacji do zmiany stylu życia.

Program „Zadbaj o Swoje serce po czterdziestce - Małopolski program profilaktyki choroby niedokrwiennej serca" skutkował zwiększeniem u uczestników poziomu wiedzy na temat profilaktyki chorób układu krążenia. Dodatkowo, w ramach programu możliwa była identyfikacja osób stosunkowo młodych i aktywnych zawodowo najbardziej zagrożonych rozwojem choroby niedokrwiennej serca oraz wdrożenie u tych osób działań korygujących czynniki ryzyka.

Realizacja programu potwierdziła zasadność wdrażania tego typu programów prozdrowotnych w populacji mieszkańców Małopolski. Istotne jest wyłonienie osób szczególnie zagrożonych chorobami sercowo-naczyniowymi i wdrożenie u nich odpowiedniego leczenia przed wystąpieniem ewentualnych incydentów oraz powikłań. Program ten pozwala na promowanie zdrowego stylu życia, edukowanie uczestników, kształtowanie właściwych postaw, w tym współodpowiedzialności za swoje zdrowie oraz konieczności wykonywania okresowych badań kontrolnych.

Zadanie 2. Małopolski Program Profilaktyki Osteoporozy

Realizacja zadania ma na celu uzyskanie lub utrzymanie wysokiego poziomu wiedzy z zakresu profilaktyki osteoporozy oraz zapobiegania złamaniom osteoporotycznym, a także zwiększenie wykrywalności osteoporozy za pomocą przeprowadzonego badania densytometrycznego DXA wśród uczestników programu.

Województwo Małopolskie realizuje zadanie poprzez Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy wśród mieszkańców województwa małopolskiego.
W 2025 r. przeprowadzono działania informacyjno-edukacyjne nakierowane na profilaktykę osteoporozy oraz zapobieganie złamaniom osteoporotycznym i upadkom, w których wzięło udział 800 osób. Dokonano oceny ryzyka wystąpienia poważnych złamań osteoporotycznych z użyciem narzędzia FRAX u 697 osób, w tym przeprowadzono pomiar gęstości mineralnej kości z wykorzystaniem badania densytometrycznego DXA (technika podwójnej wiązki promieniowania rentgenowskiego) u 355 osób. Uczestnicy, u których wykonano badanie densytometryczne wzięli udział w konsultacji lekarskiej z omówieniem otrzymanych wyników. Grupę docelową programu stanowili seniorzy.

Zrealizowane działania umożliwiły wykrycie osteoporozy wśród uczestników programu oraz pozwoliły na identyfikację osób szczególnie narażonych na wystąpienie tej choroby.

Istotne jest wdrażanie zachowań sprzyjających zdrowiu oraz niwelowanie czynników ryzyka występowania osteoporozy. Prozdrowotny styl życia, w tym aktywność fizyczna oraz umiejętność dokonywania właściwych wyborów żywieniowych przyczyni się do zachowania zdrowia kości oraz zapobiegania upadkom i złamaniom osteoporotycznym.

Zadanie 3. „Wiek seniora, a wigor juniora!" – zajęcia rehabilitacyjne dla seniorów. Konkurs grantowy

Celem zadania jest skuteczna edukacja prozdrowotna seniorów na rzecz ich pomyślnego starzenia się, zapobieganie typowym dla wieku starszego chorobom somatycznym, jak i profilaktyki zdrowia psychicznego, zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych oraz zwiększenie różnorodności oferty edukacyjnej dla tej grupy wiekowej, popularyzowanie aktywności fizycznej wśród osób starszych poprzez usługi związane z poprawą kondycji fizycznej.

Zadanie w trakcie realizacji, edycja dwuletnia – lata 2025-2026.
W ramach zadania w 2025 r. został przeprowadzony otwarty konkurs ofert na realizację zadań mających na celu wspieranie aktywności fizycznej seniorów, edukowanie o znaczeniu aktywności ruchowej dla zdrowia, czy promowanie udziału seniorów w życiu społecznym i kulturalnym. O dotacje, na okres dwóch lat (2025-2026), mogły ubiegać się podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, które prowadzą działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym na terenie województwa małopolskiego.

Do konkursu złożonych zostało 100 ofert, z czego 30 nie spełniło wymogów formalnych określonych w Regulaminie konkursu. Do oceny merytorycznej przekazano 70 ofert, a finalnie dotacje otrzymało 29 podmiotów. Łączna wartość dofinansowania przyznanego na okres dwóch lat wyniosła 1 500 000,00 zł (w tym 750 000,00 zł na rok 2025).

Wsparciem zostały objęte działania z zakresu edukacji prozdrowotnej seniorów na rzecz ich pomyślnego starzenia się, zapobiegania typowym dla wieku starszego chorobom somatycznym, znaczenia aktywności fizycznej w celu utrzymania jak najdłużej sprawności i samodzielności, zdrowego żywienia dostosowanego do zmieniającego się organizmu starszego człowieka, zasad bezpiecznego stosowania leków, leków bez recepty. Były realizowane głównie w formie kursów, wykładów lub prelekcji tematycznych.

Dotacje uzyskały również zadania obejmujące działania stymulujące funkcje poznawcze, takie jak: pamięć, spostrzegawczość, percepcja, koncentracja, pozytywne myślenie z wykorzystaniem odpowiednich sposobów i narzędzi, np. mnemotechnik, technik relaksacyjnych, kontaktu z naturą, a także zajęcia związane z aktywnością fizyczną wśród osób starszych w celu utrzymania jak najdłużej ich sprawności i samodzielności (w tym gimnastyka, zajęcia taneczne, zajęcia biegowe, nordic walkingu oraz pływanie).

Zadanie 4. Gmina przyjazna seniorom „Srebrna gmina małopolska"

Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym.

Kierunek interwencji 2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości i usług zdrowotnych i społecznych umożliwiających niezależne funkcjonowanie

W ramach Programu zaplanowano działania na rzecz zwiększenia dostępności seniorów do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych, wspierających ich niezależne funkcjonowanie. Rosnąca liczba osób wymagających wsparcia zdrowotnego oraz różnorodnych form opieki środowiskowej wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju i dostosowania oferty usług do zmieniających się potrzeb osób starszych.
W obszarze usług społecznych szczególne znaczenie ma rozwój usług środowiskowych, dziennych oraz świadczonych w miejscu zamieszkania, a także wzmacnianie form wsparcia pozainstytucjonalnego i więzi lokalnych. Istotnym elementem jest również poprawa bezpieczeństwa farmakoterapii seniorów, w tym przeciwdziałanie niewłaściwemu stosowaniu leków i suplementów diety oraz rozwój opieki farmaceutycznej. Działania te obejmują edukację zdrowotną, profilaktykę oraz tworzenie warunków do korzystania z przyjaznych seniorom usług farmaceutycznych.

- **Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym: 01.01.2025-31.12.2025**

Kierunek interwencji	Zadania
2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości i usług zdrowotnych i społecznych umożliwiających niezależne funkcjonowanie	**Zadanie 1.** Opieka dostępna – rozwój usług środowiskowych, dziennej opieki i terapii dla seniorów
	Zadanie 2. Kampania informacyjno-edukacyjna na temat bezpieczeństwa stosowania leków i suplementów diety

Wnioski:

- Kierunek interwencji jest realizowany w sposób wieloaspektowy, obejmując zarówno usługi społeczne, jak i zdrowotne oraz rozwiązania organizacyjne wspierające ich dostępność.
- Największy potencjał dla realizacji zadania mają projekty realizowane z wykorzystaniem środków programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027, które bezpośrednio odpowiadają na potrzebę rozwoju usług dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób starszych. Obejmują one zarówno dzienną opiekę i terapię, jak i wsparcie opiekunów nieformalnych.
- Rozwój usług środowiskowych w Małopolsce ma charakter systemowy, ponieważ równolegle tworzone są konkretne miejsca świadczenia usług, rozwijane są kadry, wspierani są opiekunowie oraz budowane są lokalne systemy usług społecznych oparte na CUS.
- Centra usług społecznych mogą pełnić istotną funkcję w integracji usług i lepszym dopasowaniu ich do lokalnych potrzeb. Projekt obejmujący 11 gmin zakłada nie tylko świadczenie usług, ale również diagnozę potrzeb, tworzenie lokalnych programów usług społecznych i planów deinstytucjonalizacji.
- Istotnym wyzwaniem pozostaje dalsze zwiększanie dostępności usług oraz ich trwałości, szczególnie po zakończeniu finansowania projektowego. Dotyczy to zarówno zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc, jak i dostępności osób świadczących usługi.
- Rozwój usług powinien być kontynuowany w oparciu o rozpoznane potrzeby mieszkańców, z uwzględnieniem różnic terytorialnych i możliwości organizacyjnych poszczególnych samorządów.
- Konieczne jest dalsze monitorowanie realizacji wskaźników, szczególnie w zakresie liczby osób korzystających z usług, liczby opiekunów objętych wsparciem, liczby utworzonych miejsc oraz liczby osób świadczących usługi. Pozwoli to ocenić rzeczywisty zasięg rozwijanej oferty i jej wpływ na dostępność wsparcia w środowisku lokalnym.

- Dalszy rozwój zadania powinien uwzględniać kontynuację już uruchomionych instrumentów, w tym kolejny etap projektu „Małopolskie centra usług społecznych” oraz kolejne nabory ukierunkowane na rozwój usług środowiskowych.

Zadanie 1. Opieka dostępna – rozwój usług środowiskowych, dziennej opieki i terapii dla seniorów

Realizacja zadania „Opieka dostępna – rozwój usług środowiskowych, dziennej opieki i terapii dla seniorów” odbywa się przede wszystkim poprzez wykorzystanie środków programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027 na rozwój usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z zasadą deinstytucjonalizacji.

Szczególne znaczenie dla realizacji zadania mają działania ukierunkowane na zapewnienie opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek, rozwój usług dziennej opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych, rozwój usług środowiskowych oraz psychiatrii środowiskowej. Istotnym uzupełnieniem tych działań jest rozwój centrów usług społecznych oraz upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w lokalnych społecznościach.

- **Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym**

Największy bezpośredni zakres działań związanych z realizacją zadania został uruchomiony w ramach Działania 6.21 „Wsparcie usług społecznych w regionie”, w szczególności w ramach typu operacji C, obejmującego usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek, oraz wsparcie opiekunów nieformalnych.

W naborze złożono 56 wniosków, z czego 51 dotyczyło typu C. Ostatecznie podpisano 24 umowy o dofinansowanie, w tym 22 dotyczące typu C. Łączna wartość 22 umów typu C wynosi ponad 96,1 mln zł, przy dofinansowaniu przekraczającym 91,2 mln zł, w tym ponad 81,6 mln zł wkładu UE.
W ramach projektów typu C przewidziano przede wszystkim:

- tworzenie lub rozwój placówek zapewniających dzienną opiekę osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, w tym pomoc w podstawowych czynnościach życiowych i opiekę higieniczną;
- zapewnienie posiłku i możliwości dowozu uczestników;
- usługi terapeutyczne, w tym terapię zajęciową oraz zajęcia wspierające sprawność psychiczną i fizyczną;
- usługi informacyjne, edukacyjne, wspierające i poradnictwo dla uczestników oraz ich opiekunów;
- rozwój centrów wsparcia opiekunów nieformalnych, obejmujących m.in. poradnictwo, grupy wsparcia, szkolenia, praktyki opiekuńcze i asystenturę.

Według danych na 31 grudnia 2025 r. w ramach zawartych umów typu C zakładano objęcie usługami świadczonymi w społeczności lokalnej 2 006 osób, wsparcie 218 osób z niepełnosprawnościami oraz 1 495 opiekunów faktycznych/nieformalnych.

- Zrealizowane wartości wskaźników:
  - → Liczba osób objętych usługami: **251**
  - → Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem: **151**
  - → Liczba opiekunów nieformalnych objętych wsparciem: **102**
  - → Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej: **90**

Dane wskazują zatem na wyraźne przechodzenie od etapu planowania i kontraktowania do faktycznej realizacji usług, przy czym projekty pozostają w toku i wartości docelowe wskaźników nie zostały jeszcze osiągnięte.

- **Rozwój usług społecznych poprzez centra usług społecznych**

Istotnym elementem realizacji zadania jest projekt „Małopolskie centra usług społecznych", realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w okresie od września 2024 r. do października 2028 r.

Projekt zakłada rozwój modelu pomocy społecznej opartego na centrach usług społecznych i kooperacji różnych podmiotów. Obejmuje 11 gmin województwa małopolskiego i jest ukierunkowany m.in. na osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ich opiekunów oraz osoby z niepełnosprawnościami lub ograniczoną mobilnością.

W ramach projektu przewidziano diagnozę potrzeb, opracowanie lokalnych programów usług społecznych oraz realizację usług przez 11 CUS. Zakładanym rezultatem jest objęcie usługami świadczonymi w społeczności lokalnej 2 100 osób, a także rozszerzenie oferty lub podniesienie jakości usług przez 11 podmiotów. Projekt przewiduje również opracowanie lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji oraz rozwój współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. z usług świadczonych w społeczności lokalnej skorzystało 245 osób, w tym 65 osób z niepełnosprawnościami. Oznacza to postępującą realizację założonego celu, przy czym projekt będzie kontynuowany do 2028 r.

Zaplanowano również kontynuację działań w ramach projektu „Małopolskie centra usług społecznych – etap 2", którego realizacja przewidziana jest na lata 2027–2029, z zakładanym objęciem usługami kolejnych 600 osób.

- **Upowszechnianie innowacyjnych usług społecznych**

Uzupełnieniem rozwoju tradycyjnych form usług jest projekt „Usługa Wrażliwa – upowszechnianie innowacji społecznych w środowiskach lokalnych". Jego celem jest wdrażanie i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań z zakresu usług opiekuńczych, dostępności i włączenia społecznego.

Projekt zakłada przygotowanie i wdrożenie co najmniej 10 innowacji społecznych, z których ma skorzystać minimum 100 osób, oraz rozszerzenie oferty wsparcia o innowacyjne usługi przez co najmniej 6 instytucji.

Projekt jest obecnie na etapie realizacji działań grantowych, dlatego wskaźnik dotyczący osób objętych usługami pozostaje na poziomie 0, przy wartości docelowej 100 osób.

- **Rozwój usług zdrowotnych i wsparcia środowiskowego**

Realizację kierunku interwencji uzupełniają działania w zakresie psychiatrii środowiskowej dla osób dorosłych, realizowane w ramach Działania 6.25 oraz Działania 6.34.

W Działaniu 6.25 podpisano cztery umowy, w ramach których rozwijane są usługi psychiatrii środowiskowej, w tym grupy wsparcia dla pacjentów i ich rodzin, pomoc w dostępie do opieki psychiatrycznej, asystentura, pomoc w dostępie do innych usług społecznych, wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, zajęcia i warsztaty terapeutyczne oraz działania integracyjne, edukacyjne i profilaktyczne. W ramach Działania 6.34 – skierowanego do obszarów ZIT – podpisano dwie umowy.

Dane według stanu na 31 grudnia 2025 r. wskazują na początkową fazę realizacji projektów i stopniowe uruchamianie zaplanowanego wsparcia. dlatego wskaźnik dotyczący osób objętych usługami pozostaje na poziomie 0.

- **Znaczenie działań realizowanych w ramach ZIT**

Istotny wkład w realizację zadania wnoszą również projekty realizowane w ramach Działania 6.33 „Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT", w szczególności projekty typu C, dotyczące usług zgodnych z zasadą deinstytucjonalizacji, obejmujących opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek, oraz wsparcie opiekunów nieformalnych.

Do końca 2025 r. zawarto 54 umowy, w tym 32 umowy typu C, o łącznej wartości ponad 131,7 mln zł dla tego typu operacji.

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. w projektach typu C zakładano objęcie usługami świadczonymi w społeczności lokalnej 420 osób, wsparcie 420 osób z niepełnosprawnościami oraz 1 908 opiekunów faktycznych/nieformalnych. Zakładano utworzenie 363 miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej, a wsparciem objęcie 209 osób świadczących takie usługi.

- Zrealizowane wartości wskaźników:
- → Liczba osób objętych usługami: 448,
- → Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem: 216
- → Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem: 159.
- → Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej: 16
- → Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie: 25

W 2025 r. uruchomiono również kolejny nabór w Działaniu 6.33. Złożono 21 wniosków, z czego 12 dotyczyło typu C. Rozstrzygnięcie przewidziane jest na I półrocze 2026 r.

Podsumowanie

Realizacja zadania „Opieka dostępna – rozwój usług środowiskowych, dziennej opieki i terapii dla seniorów" w ramach kierunku interwencji 2 Programu strategicznego Srebrna Małopolska 2030 przebiega poprzez systematyczne zwiększanie potencjału usług świadczonych w środowisku lokalnym.

Dostępne dane potwierdzają, że w Małopolsce rozwijane są zarówno konkretne formy wsparcia – dzienna opieka, usługi opiekuńcze i terapeutyczne, wsparcie opiekunów nieformalnych i usługi psychiatrii środowiskowej – jak również rozwiązania systemowe, w szczególności centra usług społecznych i lokalne programy rozwoju usług społecznych.

Sukcesy

Analiza dostępnych danych wskazuje, że zadanie „Opieka dostępna" jest aktywnie realizowane i znajduje się w fazie intensywnego rozwoju usług środowiskowych. Szczególnie istotne są:

- uruchomienie znaczącej puli środków na usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji;
- rozwój dziennej opieki i usług terapeutycznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- rozwój systemu wsparcia opiekunów nieformalnych;
- tworzenie i rozwój centrów usług społecznych;
- rozwój usług środowiskowych w obszarach ZIT;
- uzupełnianie usług społecznych o komponent zdrowotny, w tym psychiatrię środowiskową;
- testowanie i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań społecznych.

Problemy

Jednocześnie większość projektów jest nadal w trakcie realizacji, dlatego **wartości wskaźników zrealizowanych są obecnie niższe od wartości wynikających z zawartych umów**. Nie należy interpretować tego jako niewykonania zadania, lecz jako efekt trwającego procesu wdrażania projektów i stopniowego uruchamiania usług. W części projektów realizacja wskaźników rezultatowych jest dodatkowo odroczona w czasie.

Najważniejszym kierunkiem dalszych działań powinno być przekształcanie potencjału stworzonego dzięki środkom europejskim w trwały, dostępny lokalnie system usług, odpowiadający na zróżnicowane potrzeby osób starszych, osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz ich opiekunów. Jednocześnie, ze względu na trwający okres realizacji projektów, pełna ocena rezultatów zadania powinna zostać przeprowadzona po osiągnięciu wartości docelowych wskaźników.

Zadanie 2. Kampania informacyjno-edukacyjna na temat bezpieczeństwa stosowania leków i suplementów diety

Realizacja zadania ma na celu zwiększenie świadomości mieszkańców Małopolski na temat stosowania leków, leków bez recepty i suplementów diety, zwrócenie uwagi na różnice pomiędzy nimi i ich zastosowaniem, a także edukacja zdrowotna mieszkańców na temat bezpiecznego stosowania leków, leków bez recepty i suplementów diety.

W 2025 roku w ramach zadania zorganizowano trzy konferencje edukacyjne - konferencje odbyły się 11.06.2025 r. w Oświęcimiu, 16.06.2025 r. w Miechowie oraz 26.06.2025 r. w Bochni. W wydarzeniu wzięło udział ponad 410 seniorów z terenu województwa małopolskiego.

Ponadto zlecono druk materiałów informacyjno-edukacyjnych i promocyjnych dotyczących edukacji zdrowotnej wraz z dostawą do lokalizacji wskazanych przez Zamawiającego. 50 000 sztuk Zeszytów Pacjenta zostało dostarczonych do 74 podmiotów.

Wysoka frekwencja uczestników oraz duże zainteresowanie tematyką profilaktyki zdrowotnej przyczyniły się do zwiększenia dostępu seniorów do bezpłatnej edukacji zdrowotnej i materiałów informacyjnych, w tym „Zeszytu Pacjenta".

Kampania informacyjno-edukacyjna na temat bezpieczeństwa stosowania leków i suplementów diety była realizowana w latach 2022-2023 ze środków Województwa Małopolskiego. W latach 2024-2025 zadanie było kontynuowane w ramach realizacji projektu pn. „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych" – inwestycja A3.1.1 KPO, numer umowy o objęcie wsparciem KPO/22/LLL/U/0002.

Kierunek interwencji 3. Wykorzystanie innowacji społecznych i technologicznych w usługach zdrowotnych i opiekuńczych dla osób starszych

W ramach Programu zaplanowano działania na rzecz wdrażania innowacji społecznych i technologicznych w opiece nad osobami starszymi. Rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne oraz zmieniające się potrzeby seniorów wymagają stałego dostosowywania i poszerzania oferty wsparcia. Innowacyjne rozwiązania mogą przyczyniać się do poprawy jakości życia, zwiększenia samodzielności i bezpieczeństwa osób starszych, a także ograniczenia obciążenia systemu opieki społecznej i zdrowotnej.

Istotną rolę odgrywają zarówno nowe formy współpracy angażujące społeczności, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, jak i nowoczesne technologie wspierające samodzielne funkcjonowanie seniorów oraz opiekę nad nimi. Przykładem wykorzystania technologii w tym obszarze jest projekt „Małopolski Tele-Anioł 2.0". Ważnym elementem rozwoju innowacyjnych rozwiązań jest również współpraca międzynarodowa, umożliwiająca wymianę wiedzy i doświadczeń oraz wspólne podnoszenie standardów opieki senioralnej.

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym: 01.01.2025 - 31.12. 2025

Kierunek interwencji	Nazwa zadania
3. Wykorzystanie innowacji społecznych i technologicznych w usługach zdrowotnych i opiekuńczych dla osób starszych	Zadanie 1. Wdrażanie projektu „Małopolski Tele-Anioł 2.0"
	Zadanie 2. Tworzenie programów pilotażowych mających za zadanie ocenę celowości wdrażania nowych instrumentów technologicznych monitorujących zdalnie stan pacjenta
	Zadanie 3. Współpraca międzynarodowa na rzecz innowacji technologicznych i społecznych

Wnioski:

- Teleopieka i usługi opiekuńcze świadczone w społeczności lokalnej przyczyniają się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób starszych i ich opiekunów oraz umożliwiają dłuższe funkcjonowanie osób potrzebujących wsparcia w środowisku zamieszkania.
- Projekt Tele Anioł 2.0 odpowiada na wysokie zapotrzebowanie na usługi wspierające samodzielne funkcjonowanie i bezpieczeństwo osób niesamodzielnych. Skala wsparcia udzielonego w 2025 r. potwierdza celowość i znaczenie rozwijania usług świadczonych najbliżej społeczności, w której funkcjonują.
- Skala potrzeb wskazuje na konieczność dalszego zwiększania dostępności usług i zasobów kadrowych. Wysokie zainteresowanie usługami opiekuńczymi i sąsiedzkimi stwarza ryzyko wyczerpania dostępnych miejsc, a proces kwalifikacji uczestników może być wydłużany przez braki w dokumentacji medycznej. Dalsze zwiększanie finansowania usług oraz możliwości zatrudnienia pracowników terenowych i opiekunów pozwoliłoby na sprawniejsze obejmowanie wsparciem kolejnych osób i lepsze odpowiadanie na rosnące potrzeby mieszkańców.
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w zakresie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania umożliwia osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu dłuższe, bezpieczne pozostanie w ich dotychczasowym środowisku.
- Współpraca międzynarodowa w obszarze usług świadczonych na rzecz osób starszych daje możliwość poznania dobrych praktyk i skutecznych rozwiązań stosowanych przez zagranicznych partnerów oraz ich implementowani na grunt lokalnego i regionalnego rynku usług społecznych.

Zadanie 1. Wdrażanie projektu „Małopolski Tele-Anioł 2.0”

Celem projektu jest poprawa jakości życia i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność) poprzez realizację działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania oraz usług wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne (e-zdrowotne), które umożliwią tym osobom dłuższe i bezpieczne pozostanie w ich środowisku. Rozwój usług opiekuńczych w społeczności lokalnej jako alternatywa dla systemu opieki instytucjonalnej (projekt wpisuje się w deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych i społecznych).

W ramach realizacji projektu „Małopolski Tele-Anioł 2.0” Lider projektu prowadził Biuro Projektu, odpowiedzialne za rekrutację formalną uczestników projektu, bieżącą obsługę skrzynki mailowej oraz infolinii, a także realizację działań informacyjno-promocyjnych.

Partnerzy projektu realizowali zadania obejmujące kwalifikację materialno-życiową kandydatów, przeprowadzanie podstawowej oceny sytuacji osób zakwalifikowanych do projektu, prowadzenie Centrum Teleopieki, dostarczanie uczestnikom opasek bezpieczeństwa oraz świadczenie usług teleopiekuńczych, w tym konsultacji z ratownikami medycznymi, asystentami teleopieki i psychologiem. Ponadto zapewniali usługi opiekuńcze, sąsiedzkie usługi opiekuńcze oraz usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów faktycznych osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym. Do ich zadań należało również zatrudnianie i szkolenie personelu.

W analizowanym okresie prowadzono dodatkowo rekrutację do pilotażu usług telemedycznych, obejmującego 100 osób ze schorzeniami układu oddechowego, 100 osób ze schorzeniami układu krążenia oraz 100 osób z cukrzycą.

Działania informacyjno-promocyjne obejmowały realizację kampanii w mediach oraz promocję bezpośrednią, emisję spotów radiowych w lokalnych rozgłośniach, a także publikację artykułów prasowych. Pracownicy Lidera prowadzili stronę internetową projektu oraz profil w mediach społecznościowych, a także uczestniczyli w licznych wydarzeniach i eventach. Lider projektu współpracował również z jednostkami samorządy terytorialnego oraz Komedą Wojewódzką Policji w Krakowie.

- Małopolski Tele-Anioł 2.0 w liczbach:
- Liczba osób objętych wsparciem w obszarze programu: **2 445**
- Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie: **26**
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie: **1 658**
- Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Wsparcia i Opieki: **2 102**
- Liczba utworzonych Cyfrowych Kart: **2 420**
- Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi/ sąsiedzkimi usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania: **1 405**
- Liczba osób objętych szkoleniami z zakresu realizacji usług opiekuńczych/sąsiedzkich: **843**
- Liczba zrealizowanych godzin usług sąsiedzkich na rzecz podopiecznych projektu: **201 014**
- Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych na rzecz podopiecznych projektu: **31 722**
- Liczba zrealizowanych godzin usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością: **1 999,5**
- Liczba zrealizowanych godzin usług opieki wytchnieniowej w postaci poradnictwa specjalistycznego i edukacji: **16**

Sukcesy

- Osoby samotne i niesamodzielne zyskują większe poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość dłuższego funkcjonowania w swoim naturalnym środowisku. Każde wezwanie karetki pogotowia może oznaczać realną pomoc i potencjalnie uratowane życie. Istotnym efektem projektu jest również wzrost poczucia spokoju i bezpieczeństwa wśród opiekunów osób z niepełnosprawnościami, którzy mogą czasowo opuścić dom, powierzając swoich bliskich pod opiekę wykwalifikowanego personelu MTA 2.0.
- W 2025 roku ratownicy medyczni odnotowali łącznie **745 796** zdarzeń, w tym **335** interwencji wymagających wezwania karetki pogotowia lub innych służb – każde ocalone życie oraz satysfakcja uczestników stanowią miarę sukcesu realizowanego projektu.

Problemy

- Wysokie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i sąsiedzkie, co wiąże się z ryzykiem szybkiego wyczerpania dostępnych miejsc.
- Częsty brak kompletnej dokumentacji medycznej uczestników lub kandydatów podczas wizyt pracownika socjalnego, co dodatkowo wydłuża proces kwalifikacji i czas oczekiwania na wsparcie.
- Rezygnacje z usług opieki wytchnieniowej wynikające z korzystania przez uczestników ze wsparcia z oferty innych projektów dostępnych w instytucjach na poziomie lokalnym.

Zwiększenie dofinansowania projektu w zakresie realizacji usług opiekuńczych, sąsiedzkich oraz opieki wytchnieniowej oraz możliwości zatrudnienia większej liczby pracowników terenowych i opiekunów przyczyniłoby się do sprawniejszego włączania podopiecznych do projektu oraz rozszerzenia zakresu świadczonych usług.

Zadanie 2. Tworzenie programów pilotażowych mających za zadanie ocenę celowości wdrażania nowych instrumentów technologicznych monitorujących zdalnie stan pacjenta

Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym.

Zadanie 3. Współpraca międzynarodowa na rzecz innowacji technologicznych i społecznych

W ramach zadania zaplanowano realizację projektów międzynarodowych finansowanych ze źródeł zagranicznych, służących wymianie wiedzy i doświadczeń poprzez wizyty studyjne, pilotaże, wzajemne oceny oraz wzajemne uczenie się. Projekty mają przyczyniać się do podnoszenia jakości usług opiekuńczych i zdrowotnych, a w konsekwencji poprawy jakości życia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów i rodzin. Ważnym celem jest również wzmacnianie zdolności innowacyjnych instytucji i organizacji, rozwój kompetencji w zakresie nowoczesnych metod zarządzania oraz usprawnienie współpracy międzysektorowej. Podejmowane działania sprzyjają transferowi wiedzy i technologii oraz bardziej skutecznej koordynacji usług zdrowotnych i społecznych.

- **Projekt Samorząd przyjazny seniorom w ramach programu Interreg Polska-Słowacja 2021-2027**

Celem głównym projektu jest wzmacnianie kompetencji instytucji pogranicza w projektowaniu polityki senioralnej ukierunkowanej na wsparcie osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem osób biernych i pozostających w domach. Projekt będzie koncentrował się na wzmocnieniu kompetencji pracowników lokalnej administracji samorządowej i partnerów społecznych w projektowaniu skutecznych polityk publicznych na rzecz aktywizacji osób starszych ze szczególnym uwzględnieniem osób biernych i niezrzeszonych.

Cel główny projektu będzie realizowany poprzez dwa cele szczegółowe: po pierwsze wzmacnianie kompetencji pracowników samorządowych w diagnozowaniu potrzeb osób starszych oraz po drugie poprzez stworzenie sieci współpracy pomiędzy samorządem lokalnym a instytucjami publicznymi i prywatnymi oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych w miastach partnerskich. Do kluczowych działań projektowych należą: diagnozowanie sytuacji społecznej regionu pogranicza, by na podstawie wniosków z tego etapu zidentyfikować najlepsze rozwiązania dla potrzeb polepszenia jakości usług i produktów dedykowanych osobom starszym (katalog dobrych praktyk). Zarówno diagnoza, jak i dobre praktyki posłużą docelowo do zbudowania profesjonalnego wspólnego transgranicznego programu aktywizacji seniorów. Program, główny produkt projektu, będzie inicjatywą samorządową obejmującą takie obszary jak polityka społeczna, polityka zdrowotna, kultura, turystyka, rynek pracy itp. Program będzie stanowił wzór i punkt odniesienia dla innych samorządów pogranicza, które chcą wzmocnić swoje kompetencje w zakresie polityki senioralnej.

Liderem projektu jest Województwo Małopolskie, a partnerami Preszowski Kraj Samorządowy oraz samorządy lokalne (Gmina Stary Sącz, Miasto Limanowa, Miasto Spisska Bela, Miasto Stara Lubovna).

Projekt jest realizowany w latach 2025-2026. W 2025 roku w ramach projektu zostały zrealizowane następujące działania:

→ **Warsztaty diagnostyczne dla całego partnerstwa w Starym Sączu dniach 17-18 czerwca 2025** r. – na warsztatach spotkali się przedstawiciele partnerów projektu, pracownicy samorządów lokalnych oraz organizacje pozarządowe i podmioty działające w obszarze wsparcia osób starszych w miastach partnerskich, tworzące lokalne grupy interesariuszy. W czasie warsztatów uczestnicy pracowali nad przygotowaniem kompleksowej diagnozy sytuacji osób starszych na pograniczu polsko -słowackim. Podjęli próbę identyfikowania problemów i barier, które powodują, że środowisko lokalne nie sprzyja rozwojowi osobistemu, aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych, a wręcz go blokuje i powoduje, ze osoby starsze w większości pozostają wciąż na marginesie życia społecznego lub są z niego wykluczone. Podczas prac w grupach warsztatowych partnerzy projektu wraz z lokalnymi interesariuszami szukali także potencjałów rozwojowych miast partnerskich pod kątem aktywizacji osób starszych i poprawy ich sytuacji społecznej. Ważnym elementem warsztatów była nauka metod pracy badawczej oraz dyskusja i analiza sposobu postępowania przy realizacji diagnozy z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań każdego z partnerów. Ustalono, że w ramach procesu diagnozy zostanie przeprowadzona analiza na podstawie danych statystycznych i prognoz demograficznych z uwzględnieniem dostępności i jakości usług dla osób starszych w wybranych obszarach jak np. zdrowie, opieka, bezpieczeństwo czy rynek pracy, edukacja i mieszkalnictwo. Kluczowym działaniem będzie badanie ankietowe wśród samych seniorów, aby móc lepiej poznać potrzeby, problemy, szanse rozwojowe i wyzwania, z jakimi mierzą się osoby starsze na pograniczu.

→ Raport merytoryczny zawierający diagnozę sytuacji osób starszych na terenie miast/gmin partnerskich wypracowaną w trakcie i po warsztatach diagnostycznych w Starym Sączu

→ **4 wizyty studyjne** mające na celu zapoznanie się z praktycznymi rozwiązaniami poprawiającymi jakości życia osôb starszych, które funkcjonują u partnerów projektu po polskiej i słowackiej stronie granicy tj. w Starej Ľubovni (28.09.2025), Limanowej (20.10.2025), Spišskiej Beli (24.10.2025) i Starym Sączu (21.11.2025). Każdy z partnerów zaprezentował najlepsze rozwiązania służące osobom starszym, które mogłyby zostać wdrożone u pozostałych partnerów. Dobre praktyki odnosiły się do miejsc, w których seniorzy mogą się integrować, ciekawie, twórczo i kreatywnie spędzać czas i uczyć się, ale także do form wsparcia seniorów w ich codziennym funkcjonowaniu. Burmistrzowie prezentowali swoje miasta i przybliżali ramy polityki na rzecz osób starszych. Dobre praktyki zostały zaprezentowane w miejscu ich realizacji. Najciekawsze rozwiązania to: W Starej L'ubovni - Centrum Trillium, które służy jako baza zajęć rekreacyjnych i usług społecznych dla seniorów, aby pozostawali aktywnym, zdrowym oraz jak najdłużej zachowali samodzielność. W Limanowej - Dzienny Dom „Senior+", który działa nieprzerwanie od 2015 i stanowi lokalne centrum życia społecznego osób starszych Miasto Spišská Belá zaprezentowało miejsca oferujące różnorodne zajęcia edukacyjne dla osób starszych związane z historią i kulturą w Pałacu Strážky, czy tzw. leśną pedagogikę dla seniorów prowadzoną we współpracy z Lasami miasta Spišská Belá. Z kolei w Starym Sączu zaprezentowany został Starosądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku, który działa pod patronatem Starosądeckiej Fundacji Kultury i we współpracy z Centrum Kultury i Sztuki im. Ady Sari. Oferuje szeroki zakres zajęć, wykładów i warsztatów dla seniorów pozwalając im na zachowanie aktywności fizycznej, rozwój intelektualny i artystyczny.

Udało się zmobilizować lokalne środowiska seniorów do współpracy z lokalnymi samorządami poprzez aktywne włączenie się do działań projektowych, zwłaszcza w akcji docierania do seniorów podczas ankietyzacji potrzeb seniorów w ich lokalnych środowiskach w procesie przygotowania diagnozy sytuacji osób starszych w gminach/miastach partnerskich.

Trudności w pozyskaniu ankiety potrzeb od seniorów biernych i pozostających w domach – niechęć i nieufność ze strony tych osób.

- **Projekt „TechSocialCare – Upowszechnienie standardów technicznych dla technologii wspomagających europejskie usługi opieki społecznej"**

Celem projektu jest wspieranie praktycznego wykorzystania elektronicznych technologii wspomagających usługi opiekuńcze, a także wypracowanie wspólnych miarodajnych standardów technicznych dla tych technologii oraz upowszechnienie ich certyfikacji. Projekt jest odpowiedzią na wyzwania szybko starzejących się społeczeństw, m.in. związane z koniecznością zapewnienia skutecznych i nowoczesnych usług opiekuńczych.

Partnerem wiodącym projektu jest Czeski Uniwersytet Techniczny w Pradze (Czechy). Pozostali partnerzy to: Kraj morawsko-śląski (Czechy), Ministerstwo Zdrowia i Ateński Instytut Badawczy (Grecja), Stowarzyszenie Napoca Porolissum (Rumunia), Uniwersytet Techniczny w Rydze i Gmina Cesis (Łotwa), Instytut opieki nad osobami starszymi i domami opieki i Gmina Agnone (Włochy), Ministerstwo Zdrowia oraz Instytut badawczy ASA (Bośnia i Hercegowina).

Projekt jest wdrażany w okresie od maja 2025 r. do lipca 2029 r.

W ramach realizacji projektu w 2025 r. podpisano umowę partnerstwa oraz rozpoczęto współpracę z partnerami projektu. Przedstawiciele Województwa Małopolskiego uczestniczyli w spotkaniu partnerów oraz wizycie studyjnej w Pradze. W trakcie spotkania zaprezentowano partnerów i reprezentowane przez nich instrumenty polityki. Koordynatorki projektu z ramienia Województwa Małopolskiego zaprezentowały Małopolskę oraz Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030. Uczestnikom zostały przekazane wytyczne dotyczące promocji

i komunikacji projektu oraz zasad rozliczania wydatków projektowych. Odbyły się również wykłady merytoryczne poświęcone wykorzystaniu nowoczesnych technologii w usługach opiekuńczych i medycznych.

W ramach wizyty studyjnej odwiedzono organizacje Smart Care, TELMED oraz Dom Opieki Chodov, gdzie zaprezentowano rozwiązania technologiczne wykorzystywane w opiece nad seniorami i osobami z niepełnosprawnościami, a także w obszarze telemedycyny. Pozyskane informacje i doświadczenia stanowiły podstawę do dalszej wymiany wiedzy z partnerami oraz analizy możliwości wykorzystania podobnych rozwiązań w regionie.

W Małopolsce powołano grupę interesariuszy skupiającą instytucje, placówki naukowe oraz podmioty działające w obszarze technologii opiekuńczych lub wykorzystujące tego rodzaju rozwiązania w swojej działalności.

Zorganizowano pierwsze spotkanie grupy, podczas którego nawiązano bieżącą współpracę i wymianę informacji dotyczących zagadnień objętych projektem.

W celu zapewnienia dostępności informacji o projekcie uruchomiono jego stronę internetową w ramach małopolskiego serwisu Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz opublikowano materiały dotyczące realizowanych działań. Ponadto przeprowadzono postępowanie na zamówienie publiczne dotyczące przygotowania opracowania merytorycznego pn. „Przegląd i analiza dokumentów strategicznych w zakresie technologii wspomagających". Celem opracowania jest zebranie wiedzy na temat obecnego stanu polityk publicznych w zakresie technologii wspomagających oraz przedstawienie rekomendacji do wprowadzenia korzystnych zapisów umożliwiających dalsze wspieranie rozwiązań technologicznych w usługach opiekuńczych.

- **Projekt FABCOM – Podniesienie jakości opieki środowiskowej i opieki rodzinnej w regionie)**

Celem projektu FABCOM „Improving regional community-based and family-based care" (Podniesienie jakości opieki środowiskowej i opieki rodzinnej w regionie) jest pogłębienie wiedzy, wymiana doświadczeń, identyfikacja i upowszechnianie dobrych praktyk między regionami Unii Europejskiej w zakresie wzmocnienia ich zdolności instytucjonalnych i polityki na rzecz opieki środowiskowej i rodzinnej. Założenia projektu dotyczącego poprawy systemu świadczenia usług społecznych opartego o lokalne wspólnoty oraz zasoby rodzinne wpisują się w realizowaną w Małopolsce politykę społeczną.

Partnerem wiodącym projektu jest Region Zemgale (Łotwa). Pozostali partnerzy: KMOP – Centrum Działań Społecznych i Innowacji (partner doradczy), Prowincja Jaèn (Hiszpania), Pro Arbeit – Kreis Offenbach – Miejski Urząd Pracy (Niemcy), Prowincja Antwerpia (Belgia), Region Grecja Środkowa (Grecja), Ministerstwo Zdrowia Czarnogóry (Czarnogóra).

Projekt jest wdrażany w okresie od maja 2025 r. do lipca 2029 r.

W ramach realizacji projektu FABCOM w okresie sprawozdawczym podjęto szereg działań związanych z uruchomieniem projektu, rozpoznaniem sytuacji w regionie, identyfikacją kluczowych interesariuszy oraz przygotowaniem kolejnych działań projektowych.

Podstawą rozpoczęcia realizacji projektu było podpisanie umowy partnerstwa projektu, zgodnie z uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego Nr 1057/25 z dnia 13 maja 2025 r. Następnie przedstawiciele Województwa Małopolskiego wzięli udział w pierwszym spotkaniu partnerów projektu oraz pierwszej wizycie studyjnej, które odbyły się w maju 2025 r. w Jełgawie na Łotwie. Podczas wydarzenia Małopolska, podobnie jak pozostali partnerzy projektu, zaprezentowała charakterystykę regionu oraz przedstawiła regionalny kontekst oddziaływania na instrument polityki objęty projektem.

W ramach prac diagnostycznych przeprowadzono mapowanie istniejącego stanu opieki środowiskowej i rodzinnej w Małopolsce, obejmujące jakościową analizę danych pochodzących z dokumentów źródłowych. Wyniki przeprowadzonej analizy zostały przedstawione w raporcie regionalnym a następnie zbiorczym raporcie z mapowania przeprowadzonego we wszystkich europejskich regionach partnerskich, opracowanym przez partnera doradczego projektu.

Równolegle przeprowadzono identyfikację interesariuszy oraz analizę ich zaangażowania. Na tej podstawie wyselekcjonowano grupę małopolskich podmiotów (m.in. organizacje pozarządowe, świadczeniodawców, instytucje publiczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz uczelnie wyższe), których działalność jest związana z tematyką projektu. Do wybranych podmiotów skierowano zaproszenia do udziału w regionalnej grupie interesariuszy projektu. Po uzyskaniu ich akceptacji grupa została formalnie powołana uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego we wrześniu 2025 r., a w jej skład weszło 11 podmiotów.

Pierwsze spotkanie grupy odbyło się 16 października 2025 r. a jego głównym celem było zaprezentowanie założeń projektu FABCOM, planowanych działań, a także określenie roli oraz zakresu zaangażowania interesariuszy w realizację projektu. Uczestnicy zapoznali się również z założeniami Programu Strategicznego „Srebrna Małopolska 2030" oraz wymienili doświadczenia dotyczące kształtowania, organizowania i świadczenia usług opieki środowiskowej i rodzinnej z perspektywy reprezentowanych przez nich organizacji i instytucji. Przedstawiono także doświadczenia w zakresie organizacji tego rodzaju usług w regionach partnerskich, w tym rozwiązania poznane podczas wizyty studyjnej w placówkach odwiedzanych w ramach pierwszego spotkania partnerów projektu w Jełgawie.

W trakcie spotkania zainicjowano również prace nad identyfikacją i opisem dobrych praktyk stosowanych w Małopolsce. Interesariusze zostali poproszeni o przedstawienie propozycji rozwiązań, które następnie zostaną uszczegółowione i zgłoszone na forum projektu jako potencjalne dobre praktyki z regionu.

Jednocześnie rozpoczęto przygotowania do organizacji drugiego międzyregionalnego spotkania partnerów projektu, zaplanowanego na marzec 2026 r. w Małopolsce. W ramach współpracy z liderem projektu ustalono termin wydarzenia, omówiono jego główne założenia oraz wstępny projekt agendy. Prowadzono również robocze spotkania i rozmowy z potencjalnymi gospodarzami wizyt studyjnych, mające na celu wybór miejsc i rozwiązań odpowiadających tematyce projektu oraz umożliwiających zaprezentowanie doświadczeń Małopolski pozostałym partnerom.

PRIORYTET II: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA

Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030 w priorytecie *Aktywizacja Społeczna* skupia się na tworzeniu warunków umożliwiających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym oraz wspieraniu wszelkich form aktywności społecznej, obywatelskiej, kulturalnej i artystycznej, sportowej, rozwoju warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej. Ważną rolę odgrywają w tym procesie organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych, jednostki samorządu terytorialnego, które są odpowiedzialne za kreowanie polityk publicznych wspierających starszych mieszkańców, ale także samorząd województwa małopolskiego i jego jednostki działające w różnych obszarach. Coraz bardziej istotna staje się współpraca powyższych instytucji i organizacji przez wzgląd na zachodzące zmiany demograficzne.

STAN REALIZACJI PROGRAMU W OBSZARZE AKTYWIZACJA SPOŁECZNA

► ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

W ramach zadań własnych samorządu prowadzone były następujące działania:

- upowszechnienie zdrowego i aktywnego stylu życia połączone z kształceniem kompetencji cyfrowych m.in. poprzez rozwój internetowych źródeł wiedzy: regionalnego portalu *Senioralna Małopolska*, *Małopolska To Go*, *Visit Małopolska* dedykowanych osobom starszym dostarczających im wiedzy z różnych obszarów, takich jak zdrowie, opieka, kultura, turystyka i rekreacja.
- realizacja programu „Małopolska. Kultura Wrażliwa", szczególny nacisk położony na budowanie dostępności w mniejszych, samorządowych ośrodkach kultury w Małopolsce poprzez rozwój sieci współpracy i wymianę dobrych praktyk a także rozwój wsparcia dla koordynatorek i koordynatorów dostępności pracujących w małych instytucjach kultury w małych miejscowościach.
- rozwijanie oferty edukacyjnej i kulturalnej m.in. poprzez oferowanie osobom starszym różnorodnej i bogatej oferty zajęć edukacyjnych realizowanych w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych WM pn. „Aktywny Senior".
- promowanie aktywności fizycznej i rozwój turystyki społecznej m.in. poprzez rozwijanie oferty turystycznej i promowanie miejsc przyjaznych osobom starszym w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych WM w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym pn. „Małopolska Gościnna",
- promowanie aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu publicznym m.in. poprzez promocję rad senioralnych i działania na rzecz aktywizacji środowisk senioralnych – realizowany był projekt pn. "Małopolski ZaRADNY Senior" oraz poprzez poprawę wizerunku osoby starszej w ramach Małopolskiego Plebiscytu „Seniorka i Senior Roku - Poza Stereotypem".
- rozwój sektora srebrnej gospodarki m.in. w ramach corocznej edycji Małopolskiego Kongresu Srebrnej Gospodarki, podczas którego promowana jest współpraca przedstawicieli różnych sektorów gospodarki, uczelni, tzw. trzeciego sektora na rzecz podniesienia jakości życia osób starszych.
- zapewnienie bezpieczeństwa seniorów m.in. poprzez realizację projektu Wielopokoleniowa Edukacja Małopolan, w ramach którego prowadzono działania edukacyjne i informacyjne nt. bezpieczeństwa a także wzmacnianie integracji społecznej i międzypokoleniowej dzięki organizacji wydarzeń angażujących całe rodziny.

Łącznie realizowano 11 zadań własnych samorządu, w ramach których wsparciem objęto ponad 18 272 osób starszych, w tym odbyło się 52 szkolenia i konferencje poświęcone osobom starszym oraz ogłoszono i zrealizowano 3 otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych WM w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym prowadzonych przez Departament Turystyki oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

► WSKAŹNIKI

Wskaźniki osiągnięte w ramach Priorytetu II. Aktywizacja Społeczna	Wartość wskaźnika
Liczba osób objętych wsparciem w obszarze programu	18 272
Liczba ogłoszonych konkursów w ramach programu	3
Liczba szkoleń i konferencji poświęconych seniorom	52
Liczba akcji/kampanii skierowanych do seniorów dot. aktywizacji społecznej	22
Liczba szkoleń dla pracowników instytucji kultury	134

► TABELA FINANSOWA

Kierunek interwencji	Zadanie	Środki finansowe w PLN	Źródła finansowania
1. Poprawa dostępności oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych	**Zadanie 1.** Regionalny Portal Senioralny	7 587	BW
	Zadanie 2. Program „Małopolska. Kultura Wrażliwa”	134 000	BW
	Zadanie 3. Rozwój wirtualnej bazy dóbr kultury połączonej z podnoszeniem kompetencji cyfrowych seniorów	3600	BW
	Zadanie 4. Małopolskie Miejsce Przyjazne Seniorom	Zadanie realizowane w ramach Projektu „Aktywny Senior” – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego	
	Zadanie 5. Projekt „Aktywny Senior” – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	1 900 000	BW
	Zadanie 6. Zwiększanie kompetencji małopolskich kadr kultury w zakresie oferty kulturalnej dla osób starszych	Zadanie realizowane w ramach Programu Małopolska. Kultura Wrażliwa	
2. Poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób starszych	**Zadanie 1.** Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym w zakresie turystyki pn. „Małopolska Gościnna”	175 000	BW
	Zadanie 2. Rekreacja i korzystanie z dóbr kultury w Małopolsce z udziałem internetowych źródeł wiedzy	Kontynuacja zadań	---

Kierunek interwencji	Zadanie	Środki finansowe w PLN	Źródła finansowania
3. Zwiększenie roli osób starszych w życiu publicznym	**Zadanie 1.** Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki	244 538	BW
	Zadanie 2. Małopolska Rada ds. Polityki Senioralnej	Zadanie realizowane bezkosztowo	
	Zadanie 3. Małopolski Plebiscyt „Poza Stereotypem – Seniorka i Senior Roku”	148 652	BW
	Zadanie 4. Budowanie potencjału partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego dla wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym	
4. Rozwój kompetencji cyfrowych oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa starszych osób	**Zadanie 1.** Badanie ankietowe kompetencji cyfrowych osób starszych w Małopolsce	Zadanie zrealizowane	UE, BW
	Zadanie 2. Projekt „Małopolski Senior w Sieci” – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym	-
	Zadanie 3. Senior – Animator – „Szkolenie dla animatorów/ liderów społeczności seniorskich z elementami kształcenia kompetencji cyfrowych i działań antykryzysowych”	29 280	BW
	Zadanie 4. Bezpieczny senior	200 000	BW
	SUMA	**2 842 657**	

Kierunek interwencji 1. Poprawa dostępności oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych

Aktywizacja społeczna poprzez edukację i kulturę jest sprawdzonym sposobem podnoszenia świadomości kształtowania zdrowego stylu życia i utrzymywania samodzielności, co wpisuje się w koncepcję pomyślnego starzenia się. Dla instytucji kultury, samorządów czy organizacji pozarządowych oznacza to konieczność tworzenia uniwersalnej dostępnej dla wszystkich oferty bez względu na wiek i stopień niepełnosprawności. W ramach kierunku interwencji zaprogramowano działania na rzecz integracji i aktywizacji społecznej osób starszych poprzez rozwój nowoczesnej i zróżnicowanej oferty edukacyjno – kulturalnej, zwłaszcza w kontekście dostępności dla osób biernych i pozostających w domach. Ale także postawiono na budowanie dostępności w mniejszych, samorządowych ośrodkach kultury w Małopolsce oraz rozwijanie edukacji cyfrowej osób starszych.

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 – 31.12.2026

Kierunek interwencji	Zadanie
1. Poprawa dostępności oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych	**Zadanie 1.** Regionalny Portal Senioralny
	Zadanie 2. Program Małopolska. Kultura Wrażliwa
	Zadanie 3. Rozwój wirtualnej bazy dóbr kultury połączonej z podnoszeniem kompetencji cyfrowych seniorów
	Zadanie 4. Małopolskie Miejsce Przyjazne Seniorom

Kierunek interwencji	Zadanie
	Zadanie 5. Projekt „Aktywny Senior" – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
	Zadanie 6. Zwiększanie kompetencji małopolskich kadr kultury w zakresie oferty kulturalnej dla osób starszych

Wnioski:

- Stale zwiększające się działania w zakresie dostępności i inkluzywności oraz systematyczne poszerzanie liczby miejsc przyjaznych osobom starszym, co oznacza zwiększającą się świadomość w zakresie budowania przestrzeni przyjaznej starzeniu się.
- Szczególny nacisk położony na budowanie dostępności w mniejszych, samorządowych ośrodkach kultury w Małopolsce poprzez rozwój sieci współpracy i wymianę dobrych praktyk a także rozwój wsparcia dla koordynatorek i koordynatorów dostępności pracujących w małych instytucjach kultury w małych miejscowościach. **Ciągła wymiana dobrych praktyk pomiędzy instytucjami jest kluczowa dla budowania dostępnego środowiska kulturalnego.**
- W zakresie oferty kulturalnej dla osób starszych odnotowano poprawę dostępu seniorów do kultury dzięki wprowadzonym udogodnieniom (audioprzewodniki, audiodeskrypcja, ścieżki edukacyjne) i zauważalny wzrost zainteresowania ofertą muzeów wśród seniorów oraz grup osób z niepełnosprawnościami, co stanowi bezpośredni dowód na skuteczność wdrażanej polityki dostępności.
- Kontynuacja działań edukacyjnych w zakresie wzmacniania i rozwijania kompetencji cyfrowych osób starszych w formie zajęć praktycznych dotyczących codziennego korzystania ze smartfonów, Internetu i elektronicznych usług publicznych, szczególnie w dobie szybkiego tempa zmian technologicznych i zróżnicowanych kompetencji cyfrowych osób starszych. W tym segmencie realizatorzy zadań rekomendują *działania edukacyjne w formule warsztatowej, zapewniające bezpośredni kontakt z prowadzącym oraz możliwość indywidualnego wsparcia uczestników..*
- Prowadzenie działań międzypokoleniowych i partnerskich pozostaje jednym z kluczowych elementów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
- Promowanie i wspieranie twórczości artystycznej osób starszych dobrym pomysłem na poprawę komunikacji i włączenia społecznego seniorów.
- Konieczność poszukiwania niestandardowych form komunikacji, w kontekście docierania z ofertą edukacyjną, kulturalną do seniorów wykluczonych cyfrowo oraz mniejszych, lokalnych stowarzyszeń, co wymaga czasu i spersonalizowanego podejścia. Realizatorzy zadań podkreślają, że problemem jest nich konieczność prowadzenia zróżnicowanych działań informacyjnych, ponieważ część seniorów korzysta z komunikacji elektronicznej, a część preferuje tradycyjne formy przekazu. A to wymaga z kolei większych nakładów organizacyjnych związanych z promocją wydarzeń.
- Podstawowym wyzwaniem pozostają **ograniczenia komunikacyjne i transportowe** utrudniające części seniorów samodzielne dotarcie do instytucji kultury, wzięcie udziału w wydarzeniu, szczególnie jeśli są położone poza ośrodkami miejskimi.

Zadanie 1. Regionalny Portal Senioralny

Portal o charakterze informacyjno-edukacyjnym, który w przystępny sposób prezentuje i promuje wszelkie formy zdrowego i aktywnego starzenia się w zakresie aktywności intelektualnej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz społecznej, w tym w szczególności propagowanie wolontariatu w środowisku lokalnym, ze zwróceniem uwagi na korzyści jakie przynoszą one seniorom. Platforma dostarcza aktualnych informacji na temat konkretnych działań i projektów z zakresu polityki senioralnej województwa małopolskiego w obszarach: zdrowia i opieki, edukacji i rozwoju, kultury i turystyki. Przybliża zagadnienia dotyczące rozwiązań związanych z dostępnością stron

internetowych i usług elektronicznych dla osób starszych oraz możliwości zwiększenia aktywności zawodowej seniorów dzięki zastosowaniu nowych technologii teleinformatycznych.

W 2025 roku zapewniono wsparcie techniczne i rozwojowe portalu poprzez dodanie nowych zakładek do strony, niezbędnych aktualizacji, instalacji wtyczek zwiększających bezpieczeństwo strony. Przeprowadzono także procedurę zamówienia publicznego i wyłoniono nowego wykonawcę zapewniającego wsparcie techniczne i serwis strony.

Strona była szeroko promowana przy okazji wydarzeń organizowanych dla seniorów w Małopolsce (m in. podczas Forum Seniora, Małopolskiego Kongresu Srebrnej Gospodarki), a także systematycznie i na bieżąco uzupełniana aktualnymi informacjami na temat bieżących działań podejmowanych przez różne instytucje w Małopolsce na rzecz wsparcia osób starszych, w tym informacje o konkursach dla organizacji pozarządowych, o projektach realizowanych na rzecz wsparcia seniorów, relacje z wydarzeń o charakterze lokalnym promujące aktywizację i zdrowy styl życia itd. Na bieżąco publikowane są również i udostępniane artykuły tematyczne i publikacje.

Zadanie 2. Program Małopolska. Kultura wrażliwa

Rok 2025 roku został poświęcony działaniom związanym ze społecznym charakterem instytucji kultury oraz z dostępnością przestrzeni publicznej, z większym naciskiem na wdrażanie i budowanie dostępności w mniejszych, samorządowych ośrodkach kultury w Małopolsce.
W ramach programu Małopolska. Kultura Wrażliwa przeprowadzono następujące działania z zakresu dostępności:

- → cztery webinaria: 27 lutego z zakresu deklaracji dostępności 2.0 (prow. Jacek Zadrożny); 15 maja z zakresu pisania wniosków o grant na dostępność w programach krajowych (prow. Tomasz Włodarski); 10 lipca z zakresu wdrażania dostępności w małych miejscowościach i w małych zespołach pracowniczych (prow. Agnieszka Zielonka-Mitura) i 31 lipca z zakresu dostępności w zrównoważonym rozwoju instytucji kultury (prow. Olga Michalik). Webinaria te były dostępne dla osób z różnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami i seniorów.
- → przeprowadzono łącznie 134 godziny warsztatowe: 1) zajęcia edukacyjne z pisania wniosku grantowego na dostępność, z języka prostego w obszarze promocji i komunikacji oraz warsztaty strategiczne dla programu w ramach obozu dla koordynatorek i koordynatorów dostępności Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego – 12 godz.; 2) godziny eksperckie dla Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego z zakresu dostępności – 62 godz.; 3) zajęcia edukacyjne z uwrażliwienia i obsługi osób z różnymi potrzebami dla pracownic i pracowników instytucji kultury – 5 godz.; 4) zajęcia edukacyjne dla pracownic i pracowników z regionów wiejskich i małomiasteczkowych instytucji kultury na terenie Małopolski z zakresu budowania i koordynowania dostępności – 30 godz.; 5) zajęcia edukacyjne w formule on-line dla koordynatorek i koordynatorów dostępności Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego z zakresu pisania raportu o stanie dostępności instytucji dla GUS – 2 godz; 6) szkolenie dla zainteresowanych osób z wdrażania dostępności – 5 godz.; 7) szkolenie z zakresu praktycznego wdrażania, budowania i koordynowania dostępności i inkluzywności w instytucji kultury dla Gminnego Ośrodka Kultury w Walcach – 12 godz; 8) zajęcia edukacyjne i wymiana dobrych praktyk podczas spotkania Krakowskiej Sieci Dostępności Kultury w MIKu – 3 godz.; 9) zajęcia edukacyjne wytchnieniowe w ramach współpracy z Wolontariatem – 3 godz.
- → wydano dwie publikacje elektroniczne autorstwa Agnieszki Zielonki-Mitury pod tytułem: Sztuka wdrażania. Budowanie i koordynowanie dostępności w instytucjach kultury w małych miejscowościach – w języku polskim i angielskim dla osób zainteresowanych działalnością programową zagranicą.

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie współtworzy i wspiera inicjatywę koordynatorek i koordynatorów dostępności z instytucji kultury i szkolnictwa wyższego artystycznego z Krakowa pod nazwą **Krakowska Sieć Dostępności Kultury (dalej jako KSDK).**

- → 27 maja 2025 roku w siedzibie Muzeum Krakowa, tj. Pałacu Krzysztofory, zostało podpisane porozumienie o zawiązaniu KSDK. Oprócz MIK, w porozumieniu uczestniczy jeszcze 31 Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego, Miasta Krakowa i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. KSDK został powołany

w celu ścisłej współpracy nad szerzeniem idei dostępności w kulturze. W 2025 odbyło się jedno spotkanie KSDK w przestrzeniach MIK.

→ 8–9 maja 2025 r. odbył się dwudniowy Obóz dla koordynatorek i koordynatorów dostępności Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach. Podczas Obozu uczestniczki i uczestnicy brali udział w warsztatach strategicznych dla programu Małopolska. Kultura Wrażliwa, warsztatach z pisania o dostępności do grantów z programów krajowych, warsztatach z użycia prostego języka w komunikacji przy pracy jako koordynatorki i koordynatora dostępności i wizycie studyjnej po całym kompleksie Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach.

W 2025 roku program wyszedł poza Instytucje Kultury Województwa Małopolskiego i podjął wyzwanie związane z sieciowaniem i propagowaniem wiedzy oraz doświadczeń programu Małopolska. Kultura Wrażliwa w instytucjach kultury i organizacjach pozarządowych, prowadzących działalność w Województwie Małopolskim. Prowadzone są one pod nazwą **Małopolskie Spotkania z Kulturą Wrażliwą**.

→ zostało zrealizowanych sześć spotkań w powiatach: chrzanowskim (Miejskie Centrum Kultury i Sztuki w Chrzanowie) – 26 maja, gorlickim (Gorlickie Centrum Kultury w Gorlicach) – 30 maja, wadowickim (Wadowickie Centrum Kultury w Wadowicach) – 9 czerwca, krakowskim (Centrum Kultury i Sportu w Skawinie) – 3 listopada, suskim (Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej w Suchej Beskidzkiej) – 7 listopada i brzeskim (Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Brzesku) – 17 listopada. Spotkania były prowadzone przez doświadczone koordynatorki i koordynatorów dostępności, pracujących w Instytucjach Kultury Województwa Małopolskiego, zaangażowanych w program Małopolska. Kultura Wrażliwa od początku jego funkcjonowania.

→ program w roku 2025 nawiązał aż 57 partnerstw przy realizacji działań w ramach Małopolska. Kultura Wrażliwa: Województwo Małopolskie jako inicjator i partner strategiczny, 24 Instytucje Kultury Województwa Małopolskiego przy realizacji działań programowych i Festiwalu Kultury Wrażliwej, 3 instytucje kultury z Małopolski jako partnerzy wspierający przy realizacji Festiwalu Kultury Wrażliwej, 6 instytucji kultury z Małopolski jako partnerzy przy współorganizacji Małopolskich Spotkań z Kulturą Wrażliwą, 23 instytucje kultury i szkolnictwa wyższego w ramach Krakowskiej Sieci Dostępności Kultury.

Po raz trzeci w ramach programu został zorganizowany **Festiwal Kultury Wrażliwej** w dniach 21 września–1 października. Przez jedenaście dni aż 28 Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego zaprezentowało swoją inkluzywną ofertę skierowaną do wszystkich. W trakcie Festiwalu można było obejrzeć dostępne wystawy i spektakle, wziąć udział w pokazach filmowych, koncertach, oprowadzaniach i warsztatach. Zorganizowano łącznie 83 wydarzenia, w których udział wzięło 7 094 osób. Działaniem poprzedzającym Festiwal była kampania promocyjno-informacyjna. Została ona przeprowadzona w różnorodny sposób: spot zapraszający do udziału w Festiwalu, plakatowanie z informacją o Festiwalu w kilkunastu punktach w Małopolsce, relacja fotograficzna z Festiwalu. Do tego zostały wykupione płatne reklamy w mediach społecznościowych, co ewidentnie zwiększyło zainteresowanie publiczności wydarzeniem.
Podczas 3. Festiwalu Kultury Wrażliwej w Małopolskim Instytucie Kultury w Krakowie zostały zorganizowane 3 aktywności. Dwie z nich są to spacery historyczno-miastoznawcze: jeden po centrum Krakowa w nawiązaniu do opowieści o zbrodniach i karach w dawnym Krakowie, drugi spacer odbył się w Nowej Hucie i dotyczył jej historii i architektury. Trzecią aktywnością był pokaz filmu Ceramiczna Rewolucja poprzedzony prelekcją. Aktywności te odbyły się z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM) i były dostępne dla osób z niepełnosprawnością wzroku i ruchu, z różnymi potrzebami sensorycznymi i serniorskich.
Dodatkowo w ramach aktywności odbyły się cztery wystąpienia związane z programem Małopolska. Kultura Wrażliwa: 15 października w Krakowie (w ramach Dostępnej Małopolski), 26 listopada w Warszawie (w ramach Warszawskiej Akademii Dostępności), 27 listopada w Toruniu (w ramach Czwartkowych Śniadań w Wojewódzkim Ośrodku Animacji Kultury) i 2 grudnia w Krakowie (w ramach inFestiwalu PFRON).

Sukcesy

- Festiwal Kultury Wrażliwej: Organizacja 3. edycji, która okazała się sukcesem frekwencyjnym – w 83 wydarzeniach, zorganizowanych przez 28 instytucji, wzięło udział aż 7 094 uczestników o 2000 więcej niż w ubiegłej edycji w 2024 roku.
- Powołanie Krakowskiej Sieci Dostępności Kultury (KSDK): Podpisanie historycznego porozumienia zrzeszającego 31 instytucji (w tym Województwa Małopolskiego, Ministerstwa Kultury oraz Miasta Kraków) w celu ścisłej współpracy nad szerzeniem dostępności.
- Propagowanie regionalne i edukacyjne: Wyjście poza ośrodki wojewódzkie dzięki „Małopolskim Spotkaniom z Kulturą Wrażliwą" zrealizowanym w 6 powiatach. Dodatkowo przeprowadzono liczbę 134 godzin warsztatowych.
- Zasięg międzynarodowy: Wydanie e-publikacji „*Sztuka wdrażania*..." w języku polskim i angielskim, promującej wypracowane standardy poza granicami kraju.

Zadanie 3. Rozwój wirtualnej bazy dóbr kultury połączonej z podnoszeniem kompetencji cyfrowych seniorów.

Propagowanie postaw aktywnego spędzania czasu wolnego wśród seniorów, zwłaszcza aktywności intelektualnej oraz wzmacnianie kompetencji cyfrowych, a także poszerzenie ich wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Małopolski, popularyzacja zasobów muzealnych dostępnych w małopolskich muzeach oraz stworzenie różnorodnej oferty edukacyjno-kulturalnej dopasowanej do możliwości i zainteresowań osób starszych oraz dostępnej dla szerokiego grona starszych odbiorców z niepełnosprawnościami dzięki likwidacji bariery czasowej i przestrzennej w korzystaniu z zasobów muzealnych.

Małopolska Biblioteka Cyfrowa (MBC) zajmuje się gromadzeniem i udostępnianiem w postaci cyfrowej dorobku piśmiennictwa Małopolski, działa w ramach Federacji Bibliotek Cyfrowych, a jej zbiory udostępniane są także za pośrednictwem takich portali jak Europeana oraz Katalog WorldCat. Kolekcja Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej to z założenia kolekcja regionalna. Umożliwia dostęp online do cyfrowych wersji publikacji (obecnie ponad 115 000), szczególnie tych związanych z naszym regionem. Ma tworzyć swoiste archiwum, kalendarium Małopolski i upubliczniać publikacje znaczące dla dziedzictwa kulturowego regionu, dokumenty istotne z punktu widzenia społeczności lokalnej, książki, czasopisma, mapy, pocztówki, fotografie. Jako biblioteka cyfrowa, jest oczywiście nośnikiem kultury piśmienniczej, ale ze względu na zakres kolekcji stanowi również kompendium informacji na temat kultury regionu i kraju, w tym także kultury niematerialnej, nieocenione dla jej miłośników i badaczy.

W okresie sprawozdawczym Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie realizowała działania w ramach programu **Szkoła @ktywnego Seniora**, których celem było podnoszenie kompetencji cyfrowych osób starszych oraz zwiększanie dostępu do cyfrowych zasobów kultury i wiedzy. Organizowano warsztaty, szkolenia i spotkania edukacyjne poświęcone m.in. obsłudze smartfonów, bezpiecznemu korzystaniu z Internetu, wyszukiwaniu informacji w sieci, korzystaniu z elektronicznych źródeł wiedzy oraz zasobów cyfrowych instytucji kultury. Seniorzy mieli możliwość rozwijania umiejętności związanych z korzystaniem z narzędzi komunikacji elektronicznej, aplikacji mobilnych oraz internetowych baz informacji. Uczestnicy poznawali również możliwości wykorzystywania zasobów cyfrowych bibliotek, archiwów i instytucji kultury w codziennym życiu oraz rozwijaniu własnych zainteresowań. Działania realizowano w formie stacjonarnej, zapewniając uczestnikom wsparcie dostosowane do ich poziomu kompetencji cyfrowych. Program sprzyjał przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu osób starszych oraz wzmacnianiu ich aktywności społecznej i edukacyjnej.
Przeprowadzono łącznie 29 szkoleń (45 h. szkoleniowych), w których wzięło udział 320 osób tj:

→ warsztaty „Obsługa smartfona" -13 spotkań,
→ warsztaty „Obsługa komputera seniora" – 16 spotkań.

Sukcesy

- Utrzymanie wysokiego zainteresowania seniorów ofertą edukacyjną Biblioteki oraz systematyczny wzrost kompetencji cyfrowych uczestników zajęć.
- **zwiększenie samodzielności seniorów w korzystaniu z urządzeń mobilnych, Internetu oraz elektronicznych źródeł informacji i kultury.** Realizowane działania przyczyniły się do ograniczania zjawiska wykluczenia cyfrowego oraz budowania aktywnej społeczności seniorów korzystających z oferty Biblioteki. Program stworzył również przestrzeń do wymiany doświadczeń i integracji uczestników.

Problemy

- Największym wyzwaniem pozostaje **zróżnicowany poziom kompetencji cyfrowych** uczestników, co wymaga indywidualnego podejścia oraz dostosowania tempa prowadzonych zajęć.
- Istotne jest również **szybkie tempo zmian technologicznych** wymagające ciągłej aktualizacji wiedzy i materiałów szkoleniowych. Część uczestników nadal doświadcza barier związanych z brakiem własnego sprzętu lub ograniczonym dostępem do nowoczesnych urządzeń.

- **Oferta małopolskich instytucji kultury dla seniorów:**
  W monitorowanym okresie małopolskie instytucje kultury rozwijały ofertę dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami czyniąc ją bardziej dostępną, ale także wdrażając innowacyjne rozwiązania i ciekawe projekty min:

→ **Muzeum Armii Krajowej**

- Samodzielność zwiedzania: Dzięki wdrożonym udogodnieniom (audiodeskrypcja, audioprzewodniki w ETR, ścieżka w PJM) liczne grupy osób z niepełnosprawnościami oraz seniorzy mogli w minionym roku w pełni samodzielnie i komfortowo zapoznać się z ekspozycją.
- Organizacja dostępnych wydarzeń: Muzeum włączyło się m.in. w Festiwal Kultury Wrażliwej. organizując (28.09.2025 r.) oprowadzanie w języku prostym z audiodeskrypcją na żywo po wystawie „Krakowscy tramwajarze w walce o wolną Polskę" oraz warsztaty edukacyjne „Poznaj tajemnicę AK". Ponadto zorganizowaliśmy spektakle „NIL", dedykowane w sposób szczególny seniorom, w których uczestniczyło ok. 100 osób.

→ **Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach**
W ramach programu wydarzeń realizowanych w ramach Festiwalu Kultury Wrażliwej, zorganizowano cztery spacery z przewodnikami do Lusławickiego Arboretum i uroczysty koncert inaugurujący FKW.

→ **Muzeum Dom Rodzinny Jana Pwla II w Wadowicach**

- Realizacja dwóch warsztatów wytchnieniowych dla seniorów - podopiecznych DPS i ŚDS z terenu powiatu wadowickiego (25.09.2025).
- Oprowadzanie sensoryczne z koordynatorką dostępności dla seniorów - podopiecznych ŚDS z Wadowic (26.09.2026).

→ **Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora CRICOTEKA w Krakowie**

- Projekt „Zachowaj wspomnienia: Tworzenie archiwum domowego" to spotkania dla seniorek i seniorów, które przygotowano we współpracy z Fundacją Sztuka Łączenia i Centrum Archiwistyki Społecznej. Była to okazja, aby poznać autobiograficzne teksty Tadeusza Kantora i oswoić przestrzeń CRICOTEKI, a także ocalić cenne wspomnienia i stworzyć własne archiwum domowe. Punktem wyjścia do pracy twórczej dla uczestników warsztatów był tekst Kantora „Autentyczny zapis snu dokonany rano zaraz po przebudzeniu". Wspólnie, korzystając z narzędzi Creative Writing, tworzono oniryczne, autobiograficzne teksty, które na koniec zostały aktorsko wykonane. Spotkania były warsztatami kreatywno-teatralnymi, korespondującymi z twórczością Tadeusza Kantora. Formuła spotkań uwzględniała indywidualne potrzeby każdego z uczestników spotkań (4 spotkania).
- W ramach Festiwalu Kultury Wrażliwej odbył się dostępny (PJM oraz audiodeskrypcja na żywo) pokaz spektaklu „Bóle fantomowe" w reż. Dominiki Feiglewicz-Penarskiej Wydarzenie było dostępne dla wszystkich odbiorców, w tym również dla seniorów.

W 2025 roku w ramach czwartej edycji programu Kultura dla Seniora odbyło się 6 koncertów dedykowanych seniorom – w Gorlicach, Tarnowie, Miechowie, Wolbromiu, Ludźmierzu i Krakowie. Ich ideą było umożliwienie obcowania z kulturą wysoką w całej Małopolsce. Wstęp na koncerty był bezpłatny lub za symboliczną opłatą 5 zł.

W pełni wybrzmiewa potrzeba docierania niestandardowymi metodami i poprawa komunikacji instytucji kultury z seniorami. Pomysły na to są bardzo różne np. Muzeum Armii Krajowej - *Rekomendujemy stworzenie centralnego kalendarza wydarzeń dla małopolskich Instytucji Kultury. Pozwoli to koordynować działania i unikać nakładania się terminów inicjatyw dedykowanych seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami. Dzięki temu odbiorcy będą mogli w pełni korzystać z bogatej oferty całego regionu*. Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach - *Najważniejszym od lat zagadnieniem w polityce kultury dostępnej wydaje się pozostawać kwestia dotarcia do adresatów działań i zaktywizowanie ich. Postępy w tej mierze są jednak widoczne a współpraca międzyinstytucjonalna i korzystanie ze wspólnych kanałów informacyjnych czy baz odbiorców jest zdecydowanie trafnym działaniem konfrontującym to wyzwanie.* Muzeum – Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach - *Skuteczną formą promocji okazała się współpraca z lokalnymi organizacjami senioralnymi, klubami seniora, uniwersytetami trzeciego wieku oraz stowarzyszeniami*.
Instytucje kultury rekomendują dalsze rozwijanie oferty edukacyjnej i warsztatowej dla osób starszych, utrzymanie preferencyjnych cen biletów podczas wybranych wydarzeń oraz rozszerzanie współpracy z organizacjami działającymi na rzecz seniorów. Muzeum – Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach *Warto również wspierać prezentację twórczości artystycznej osób starszych, co sprzyja aktywizacji społecznej i budowaniu pozytywnego wizerunku seniorów jako aktywnych uczestników życia kulturalnego regionu.*
Łącznie działania małopolskich instytucji kultury objęły swym zasięgiem około 2800 seniorów.

Sukcesy

- **Zmiana roli odbiorców we współtwórców** (Inkluzja społeczna): Nawiązanie stałej i trwałej współpracy z Warsztatami Terapii Zajęciowej. Osiągnięto bezprecedensowy sukces, polegający na włączeniu osób z niepełnosprawnościami w struktury merytoryczne Muzeum – podopieczni WTZ z powodzeniem pełnią rolę przewodników, stając się aktywnymi współtwórcami oferty kulturalnej.
- **Wdrożenie innowacyjnych formatów**: Realizacja nowych przedsięwzięć, w tym po raz pierwszy spektaklu „NIL", który spotkał się z ogromnym uznaniem i wysoką frekwencją wśród seniorów. Sukces ten zaowocował strategiczną decyzją – w przyszłym roku spektakl zostanie włączony do stałej oferty i wystawiony w formie w pełni dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami.
- **Zauważalny wzrost zainteresowania** ofertą muzeów wśród seniorów oraz grup osób z niepełnosprawnościami, co stanowi bezpośredni dowód na skuteczność wdrażanej polityki dostępności.
- Największym sukcesem w okresie realizacji zadania było **zebranie wokół CRICOTEKI (i utrzymanie) stałej grupy seniorów**, którzy byli uczestnikami wydarzeń (szczególnie w projektach „Hold onto dance" oraz „Zachowaj wspomnienia. Tworzenie archiwum domowego"). Przedstawiciele tej grupy do tej pory korzystają z przygotowywanej przez nas oferty oraz odbierają newsletter CRICOTEKI.

Problemy

- **Dotarcie z informacją do nowych grup odbiorców**: Mimo rosnącej frekwencji wyzwaniem pozostaje skuteczne informowanie o dostępności Muzeum jeszcze szerszego grona osób ze szczególnymi potrzebami. Standardowe kanały promocyjne bywają niewystarczające, co wymusza żmudne budowanie niestandardowych form komunikacji. Docieranie do osób wykluczonych cyfrowo (w tym części seniorów) oraz mniejszych, lokalnych stowarzyszeń wymaga czasu i spersonalizowanego podejścia.
- **Wysokie koszty specjalistycznych udogodnień**: Rozwój dostępności to proces wysoce kapitałochłonny. Zidentyfikowanym problemem jest trudność w pozyskaniu wystarczających, długofalowych funduszy na kolejne inwestycje (np. zaawansowane pomoce tyflograficzne, cykliczne tłumaczenia PJM czy organizację dedykowanych wydarzeń). Koszty takich rozwiązań sprawiają, że tempo poszerzania oferty jest silnie uzależnione od pozyskiwania zewnętrznych dotacji.
- Podstawowym wyzwaniem pozostają **ograniczenia komunikacyjne i transportowe** utrudniające części seniorów samodzielne dotarcie do oddziałów muzeum, szczególnie jeśli są położone poza ośrodkami miejskimi. Dodatkowym problemem jest konieczność prowadzenia zróżnicowanych działań informacyjnych, ponieważ część seniorów korzysta z komunikacji elektronicznej, a część preferuje tradycyjne formy przekazu. Wymaga to większych nakładów organizacyjnych związanych z promocją wydarzeń.

Zadanie 4. Małopolskie Miejsca przyjazne seniorom

Działania związane z promowaniem miejsc przyjaznych seniorom zostały uwzględnione w zakresie otwartego konkursu ofert pn. „Aktywny Senior 2.0” .

Zadanie 5. Projekt „Aktywny Senior” – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym

Celem zadania jest wspieranie funkcjonowania społecznego i aktywności osób starszych w życiu publicznym oraz przeciwdziałania wykluczaniu tej grupy społecznej poprzez promocję aktywnego trybu życia, poprawę umiejętności korzystania z narzędzi internetowych ułatwiających komunikację społeczną, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych, załatwianie spraw urzędowych, co przełoży się na zwiększenie wiedzy i umiejętności seniorów przydatnych w życiu codziennym, podniesie poziom ich aktywności społecznej, zdrowotnej, kulturowej, wzmocni integrację międzypokoleniową i przyczyni się do wykreowania pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczeństwie.

W monitorowanym okresie zrealizowano dwie edycje otwartego konkursu ofert z obszaru „działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”.

W 2025 roku zrealizowano otwarty konkurs ofert pn. „Aktywny Senior 2.0” - zadanie zaplanowane na lata 2024-2025. Zadania były realizowane przez 39 organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie w 2024 r. Projekty najczęściej oferowały: zajęcia edukacyjne, w tym edukację w zakresie aktywności obywatelskiej, warsztaty rękodzielnicze, przedsięwzięcia turystyczne, krajoznawcze, wydarzenia kulturalne, wolontariat seniorów, promocję zdrowego stylu życia – warsztaty, wykłady, rekreację i rehabilitację ruchową, naukę obsługi komputera i korzystania z Internetu, integrację międzypokoleniową. Z dofinasowanych projektów skorzystało ok. 1 950 seniorów z całej Małopolski.

W 2025 roku zrealizowano także otwarty konkurs ofert pn. „Małopolska uczy i pomaga przez całe życie” - zadanie zaplanowane na lata 2025-2026, w ramach którego wyodrębniono dwa priorytety: Priorytet 1 pn. „Edukacja seniorów" oraz Priorytet 2 pn. „Wspieranie aktywności seniorów i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu", dofinansowano 48 ofert. Projekty najczęściej oferowały: wykłady i warsztaty tematyczne, zajęcia językowe, zajęcia ruchowe, zajęcia na basenie, nordic walking, taniec, zajęcia z samoobrony, udział w wydarzeniach

kulturalnych (kino, teatr), wycieczki integracyjne, wyjazdy rehabilitacyjno-krajoznawcze, warsztaty z obsługi narzędzi elektronicznych i bezpieczeństwa w sieci, warsztaty dot. zakładania UTW, warsztaty komputerowe, warsztaty z obsługi narzędzi elektronicznych i bezpieczeństwa w sieci.

W ramach realizacji zadania wsparciem objęto 4350 małopolskich seniorów.

- Wzrost aktywności edukacyjnej i społecznej osób starszych.
- Rozwój organizacji pozarządowych oraz uniwersytetów trzeciego wieku.
- Promocja aktywnego trybu życia.
- Tworzenie warunków do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu seniorów oraz poprawie ich bezpieczeństwa w obrocie prawnym i konsumenckim.

Zadanie 6. Zwiększanie kompetencji małopolskich kadr kultury w zakresie oferty kulturalnej dla osób starszych

Celem zadania jest animacja i aktywizacja lokalnych społeczności w ramach programu wsparcia gminnych ośrodków kultury i sportu, współpraca pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami (kulturalnymi, społecznymi i obywatelskimi) dla sprawnego realizowania działań podnoszących poziom tożsamości lokalnej, obywatelskiej oraz przyczyniających się do wzrostu zaangażowania społecznego obywateli (w tym seniorów) w rozwój lokalnych społeczności.

W monitorowanym okresie 2025 Małopolski Instytut Kultury przeprowadził webinaria i warsztaty:

Przeprowadzono łącznie 134 godziny warsztatowe:

- → zajęcia edukacyjne z pisania wniosku grantowego na dostępność, z języka prostego w obszarze promocji i komunikacji oraz warsztaty strategiczne dla programu w ramach obozu dla koordynatorek i koordynatorów dostępności Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego – 12 godz.
- → godziny eksperckie dla Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego z zakresu dostępności – 62 godz.
- → zajęcia edukacyjne z uwrażliwienia i obsługi osób z różnymi potrzebami dla pracownic i pracowników instytucji kultury – 5 godz.
- → zajęcia edukacyjne dla pracownic i pracowników z regionów wiejskich i małomiasteczkowych instytucji kultury na terenie Małopolski z zakresu budowania i koordynowania dostępności – 30 godz.
- → zajęcia edukacyjne w formule on-line dla koordynatorek i koordynatorów dostępności Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego z zakresu pisania raportu o stanie dostępności instytucji dla GUS – 2 godz.
- → szkolenie dla zainteresowanych osób z wdrażania dostępności – 5 godz.
- → szkolenie z zakresu praktycznego wdrażania, budowania i koordynowania dostępności i inkluzywności w instytucji kultury dla Gminnego Ośrodka Kultury w Walcach – 12 godz.
- → zrealizowano serię otwartych spotkań, które dotyczyły kluczowych aspektów dostępności, takich jak: język, przestrzeń, budowanie partnerstw, czy dostępność w mediach społecznościowych. To przełożyło się na praktyczną wiedzę dla pracowników instytucji kultury.

Wydane zostały także dwie publikacje elektroniczne autorstwa Agnieszki Zielonki-Mitury pod tytułem: Sztuka wdrażania. Budowanie i koordynowanie dostępności w instytucjach kultury w małych miejscowościach.

Sukcesy

- Wzrost świadomości społecznej wśród osób pracujących w instytucjach kultury, osób koordynujących dostępność i publiczności na temat osób z różnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, i seniorów i udostępnienia wrażliwej oferty edukacyjno-kulturalnej.
- Rozwój wsparcia dla koordynatorek i koordynatorów dostępności pracujących w małych instytucjach kultury w małych miejscowościach.
- Rozwój sieci współpracy i wymianę dobrych praktyk wśród koordynatorek i koordynatorów dostępności w Krakowie i w Małopolsce.

Kierunek interwencji 2. Poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób starszych

Małopolska posiada niezwykłe zasoby kulturowe i przyrodnicze, co daje możliwość rozwoju zróżnicowanej oferty obejmującej elementy kultury, historii, rozrywki i aktywnego wypoczynku. W ramach kierunku interwencji zaprogramowano działania wzmacniające rozwój oferty aktywności fizycznej, promocję aktywnego spędzania czasu wolnego oraz rozwój oferty turystycznej pod kątem potrzeb starszego odbiorcy i promocję turystyki społecznej. Niezmiennie, ważne pozostają działania z zakresu dostępności osób starszych i ze szczególnymi potrzebami, dlatego też istniej konieczność rozbudzenia zainteresowania branży turystycznej i organizacji społecznych kreowaniem turystyki społecznej, która ma szansę stać się ważną gałęzią srebrnej gospodarki.

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 - 31.12.2025

Kierunek interwencji	Zadanie
2. Poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób starszych	Zadanie 1. Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym w zakresie turystyki pn. „Małopolska Gościnna”
	Zadanie 2. Rekreacja i korzystanie z dóbr kultury w Małopolsce z udziałem internetowych źródeł wiedzy

Wnioski:

- Popularyzuje się i poszerza oferty z zakresu turystyki regionalnej połączonej z poznaniem dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego Małopolski wśród seniorów dzięki portalom internetowym prowadzonym przez WM: Visitmalopolska i Malopolska To Go.
- Oferta turystyczna niedostosowana do potrzeb osób starszych - na „rynku” jest dużo podmiotów zainteresowanych realizacją projektów zakładających aktywizację tej grupy poprzez udział w wycieczkach turystyczno-krajoznawczych, przy jednoczesnym znacznie mniejszym zainteresowaniu w podejmowaniu działań mających na celu tworzenie atrakcji/obiektów turystycznych dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, czy znoszenie barier w dostępie np. do szlaków/atrakcji turystycznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, m.in. poprzez organizowanie akcji dedykowanych tej grupie odbiorców oferty turystycznej, mapowanie szlaków/atrakcji turystycznych, które mogą stać się dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Zadanie 1: Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze turystyki i krajoznawstwa pn. „Małopolska Gościnna”

Podjęte działania mają na celu propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego wśród seniorów, osób ze szczególnymi potrzebami oraz innych grup odbiorców turystyki społecznej, poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób w wieku emerytalnym w celu aktywizacji społecznej, zwiększenie dostępności turystyki oraz zapewnienie osobom z różnymi niepełnosprawnościami możliwości udziału w rekreacji i wypoczynku na zasadzie równi z innymi osobami, popularyzacja dobrych rozwiązań w zakresie dostępnej turystyki.

W okresie sprawozdawczym 2025 w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze turystyki i krajoznawstwa pn. „Małopolska Gościnna” zaplanowano wsparcie działań z zakresu rozwoju turystyki społecznej w Małopolsce w ramach priorytetu ,,Rozwój oferty turystyki społecznej”. Celem podjętych działań było propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego wśród seniorów, osób ze szczególnymi potrzebami oraz innych grup odbiorców turystyki społecznej, poprawa dostępności oferty rekreacyjno-turystycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób w wieku emerytalnym w celu aktywizacji społecznej, zwiększenie dostępności turystyki oraz zapewnienie osobom z różnymi niepełnosprawnościami możliwości udziału w rekreacji i wypoczynku na zasadzie równi z innymi osobami, popularyzacja dobrych rozwiązań w zakresie dostępnej turystyki.

→ przyjęto do realizacji 13 zadań, w ramach których przygotowano i przeprowadzono wycieczki turystyczne/krajoznawcze dla seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami. Szacowana liczba uczestników wg deklaracji organizacji wyniosła w sumie 1062.

Sukcesy

Duża liczba złożonych projektów świadczy o znaczącym zaangażowaniu organizacji pozarządowych w działania skierowane do seniorów oraz o dużym zapotrzebowaniu na inicjatywy wspierające aktywność i integrację osób starszych.

Problemy

Wiele organizacji angażuje się w pozyskiwanie środków na organizację wycieczek, jednak niewiele z nich podejmuje działania na rzecz tworzenia oferty turystycznej skierowanej do seniorów lub dostosowywania infrastruktury do potrzeb tej grupy odbiorców.

Zadanie 2: Rekreacja i korzystanie z dóbr kultury w Małopolsce z udziałem internetowych źródeł wiedzy

Zwiększenie aktywności seniorów w obszarze turystyki regionalnej i połączonego z poznaniem dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego Małopolski, oraz aktywizacja osób starszych w zakresie rekreacji i poznawania lokalnej kultury stanowi ważny element włączenia społecznego, dlatego tez tworzenie tras turystycznych przygotowanych przez i dla seniorów i ich promocja na portalach turystycznych ułatwia seniorom planowanie podróży zgodnie z ich potrzebami.

Pierwszy z portali to Visitmalopolska https://Visitmalopolska.pl oficjalny portal turystyczny prowadzony przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Jest on skierowany zarówno do osób odwiedzających Małopolskę pierwszy raz, jak i mieszkańców poszukujących informacji o aktualnych wydarzeniach w regionie i atrakcjach turystycznych w swojej okolicy. Interesujące informacje znajdą tu osoby poszukujące różnorodnych aktywności – turystyki pieszej, rowerowej, śladami historii, kuchni, religii, a także sportów zimowych i ekstremalnych. Portal Visitmalopolska.pl to nie tylko najpiękniejsze miejsca w Małopolsce, ale też kompletna baza rekomendowanych adresów (m. in. noclegi, atrakcje turystyczne, gastronomia, blogi podejmujące tematykę

regionalną). To skarbnica wiedzy i aktualnych danych oraz miejsce dające możliwości prezentacji oferty dla branży turystycznej.

Portal posiada zakładkę dla seniora, zawierającą propozycje tras turystycznych dostosowanych do potrzeb osób starszych podzielonych na sekcje: Aktywni Seniorzy w Małopolsce, Małopolska przyjazna seniorom, Srebrne Podróże po Małopolsce-naturalnie. Zawierają one propozycje jednodniowych i weekendowe wycieczek, trasy nordic-walking, wskazówki co do planowania podróży. Zadanie było kontynuowane w 2025 roku.

Portal Małopolska To Go powstał, aby inspirować Małopolan do odkrywania regionu – zarówno poprzez niedalekie podróże do miejsc dobrze znanych, jak i tych mniej oczywistych, wartych ponownego odwiedzenia lub do zupełnie nowych odkryć. Funkcjonuje nowa strona internetowa portalu. Nowa treść koncentruje się na klarownym przekazie i atrakcyjnym przedstawieniu tras, artykułów oraz dodatkowych materiałów dostępnych na portalu. Celem jej jest nie tylko precyzyjne opisanie oferty, ale także inspirowanie do odkrywania Małopolski poprzez angażujący język oraz komunikaty dopasowane do różnorodnych grup odbiorców. W efekcie powstała strona internetowa wyposażona w zaawansowany system filtrowania, który umożliwia użytkownikom łatwe i precyzyjne dopasowanie spośród ponad 150 dostępnych tras tej najbardziej odpowiedniej do ich potrzeb.

Portal posiada zakładkę Turystyka dla dojrzałych, w której znajdziemy informacje czym charakteryzuje się turystyka seniorów (tzw. srebrna turystyka) jako forma aktywnego wypoczynku osób po 60. roku życia wraz z propozycjami tras turystycznych uwzględniających takie aspekty jak rekreacja, krajoznawstwo i poprawa kondycji fizycznej, ale także integracja społeczna oraz rozwój zainteresowań. Zadanie było kontynuowane w 2025 roku.

Stopniowo wzrastająca popularność stron internetowych Visitmalopolska.pl i malopolskatogo.pl i tworzona jest oferta skierowana do seniorów.

Kierunek interwencji 3. Zwiększenie roli osób starszych w życiu publicznym

Na tworzenie warunków zwiększających aktywność obywatelską, obok działań skierowanych na poprawę wizerunku osób starszych i walkę ze stereotypem starości wpływa także budowanie potencjału organizacji działających w obszarze wsparcia osób starszych i organizacji zrzeszających seniorów. Zadania realizowane w ramach kierunku interwencji skupiały się na promowaniu aktywnej roli seniorów w życiu publicznym i poszukiwaniu możliwości zwiększenia tego udziału poprzez szerszą partycypację i rzecznictwo osób starszych.

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 – 31.12.2025

Kierunek interwencji	Zadanie
3. Zwiększenie roli osób starszych w życiu publicznym	**Zadanie 1.** Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki
	Zadanie 2. Małopolska Rada ds. Polityki Senioralnej
	Zadanie 3. Małopolski Plebiscyt „Poza Stereotypem – Seniorka i Senior Roku”
	Zadanie 4. Budowanie potencjału partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego dla wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Wnioski:.

- Promocja rozwoju sektora srebrnej gospodarki, w szczególności już istniejących rozwiązań (usług i produktów) mających na celu podniesienie jakości życia osób starszych.
- Promowanie idei tworzenia gminnych/powiatowych rad seniorów min. przygotowanie i realizacja projektu „Małopolski ZaRadny Senior" instruktaż dla środowisk senioralnych zainteresowanych powołaniem gminnych / powiatowych rad seniorów oraz mający na celu doskonalenie już istniejących rad w województwie małopolskim.
- Promocja aktywnych postaw wśród seniorów i budowaniu pozytywnego wizerunku seniora w społeczeństwie.

Zadanie 1. Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki

Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki służy podniesieniu świadomości przedstawicieli różnych sektorów gospodarki, uczelni, tzw. trzeciego sektora i środowisk, które działają na rzecz lepszej jakości życia osób starszych. Przyczynia się ponadto wykorzystaniu potencjału seniorów w społeczeństwie i gospodarce, stworzeniu forum współpracy przedstawicieli tych środowisk i budowanie aktywnych form współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz podniesienia jakości życia osób starszych, wykreowaniu przyjaznej przestrzeni dla prowadzenia debaty publicznej dotyczącej starzejącego się społeczeństwa.

Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki jest corocznym spotkaniem ekspertów i praktyków od problematyki polityki senioralnej, organizowanym z myślą o pokoleniu tzw. srebrnej generacji oraz najstarszych mieszkańcach województwa małopolskiego. Wydarzenie odbywa się z udziałem ekspertów z kraju i zagranicy, na które zapraszani są przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, środowisk senioralnych, samorządu terytorialnego, które w praktyce realizują politykę wobec osób starszych, a także uczelni, podmiotów ekonomii społecznej, przedstawiciele środowiska medycznego (lekarze, pielęgniarki, terapeuci, itp.) i segmentu opiekuńczego, a także osoby starsze.

Każda z edycji Kongresu poświęcona jest konkretnemu zagadnieniu w takich obszarach jak zdrowie, opieka, edukacja, kultura, turystyka, rynek pracy, srebrna gospodarka etc. w kontekście włączenia osób starszych w życie społeczne oraz skutecznego wykorzystania ich potencjału. Wydarzenie służy wymianie doświadczeń, ale także wypracowywaniu rozwiązań i transferu dobrych praktyk. Głównymi tematami dotychczasowych edycji 2016-2024 były: m.in. zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług i produktów dla osób starszych, budowanie ekosystemu na rzecz zdrowego i aktywnego starzenia się, srebrna turystyka, mieszkanie przyjazne seniorom – przestrzeń dostosowująca się do wieku, innowacje na rzecz opieki nad osobami starszymi, jakość opieki nad osobą starszą w Małopolsce, współczesne wyzwania w zakresie diagnozowania i leczenia chorób psychicznych u seniorów, sytuacja osób starszych i nowe wyzwania dla polityki senioralnej w kontekście pandemii COVID-19.

W 2025 roku w Operze Krakowskiej odbyła się VIII edycja wydarzenia. Wzięło w niej udział blisko 600 uczestników, w tym seniorzy, przedstawiciele środowisk medycznych, organizacji pozarządowych, sektora turystyki oraz samorządowcy. Tym razem debata toczyła się wokół dwóch zagadnień. Pierwszym była deinstytucjonalizacja usług społecznych takich jak opieka długoterminowa oraz rola nowych technologii w ich ulepszaniu. Poruszony został również temat różnych forma wsparcia dla opiekunów nieformalnych osób starszych. Drugim wiodącym tematem była tzw. srebrna turystyka: potrzeby i oczekiwania coraz liczniejszej grupy starszych odbiorców usług turystycznych i kulturowych.

Samorządowcy wraz z ekspertami dyskutowali o budowaniu polityki senioralnej na poziomie lokalnym. Wspólnie zastanawiali się jak poprawić jakość i poziom opieki długoterminowej osób starszych, jak wesprzeć ich opiekunów i co zrobić, aby wykorzystać dostępne nowe technologii w świadczonym seniorom usługach. Ważnym aspektem dyskusji był też proces deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz wynikające z niego obowiązki i zadania samorządów lokalnych.

Zaprezentowane zostały też przetestowane i rekomendowane przez świadczeniodawców usług opieki długoterminowej rozwiązania wspierające seniorów i ich opiekunów w tym obszarze.

W programie znalazły się również wydarzenia towarzyszące, w tym: stoiska wystawiennicze instytucji i firm z ofertą usług i produktów zaprojektowanych dla osób starszych oraz recital Jacka Wójcickiego.

Wydatki poniesione w związku z realizacją zadania w 2025 roku: 244 538 zł.

Sukcesy

- 8 zorganizowanych dotychczas edycji Małopolskiego Kongresu Srebrnej Gospodarki, w tym 16 debat z udziałem ekspertów krajowych i zagranicznych, oraz 3 sesje warsztatowe z udziałem osób starszych oraz instytucji działających w różnych sektorach - zarówno publicznym, jak i prywatnym.
- Promocja współpracy między instytucjami działającymi w obszarze włączenia społecznego osób starszych.
- Promocja rozwoju sektora srebrnej gospodarki, w szczególności już istniejących rozwiązań (usług i produktów) mających na celu podniesienie jakości życia osób starszych.
- Prowadzenie działań partycypacyjnych włączających osoby starsze.
- Duże zainteresowanie i udział seniorów indywidualnych, jak i organizacji zrzeszających seniorów w Kongresie.

Zadanie 2: Małopolska Rada ds. Polityki Senioralnej

Małopolska Rada ds. Polityki Senioralnej – została powołana Uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego w 2013 r., jako pierwsza rada o zasięgu regionalnym. Jest organem konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. W 2023 r. powołano Małopolską Radę ds. Polityki Senioralnej III kadencji. W skład Rady wchodzą: przedstawiciele osób starszych oraz przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku. Kadencja rady upływa z dniem 29.08.2026 r.

W 2025 r. Członkowie aktywnie działali na terenie swojej właściwości oraz na poziomie regionalnym, uczestniczyli w komisjach otwartych konkursów ofert, Plebiscytu „Seniorka i Senior Roku - Poza Stereotypem", zespołach zadaniowych. W ramach działalności Rady Członkowie opiniowali programy na rzecz osób starszych i nowatorskie rozwiązania m.in. wyodrębnienie w ramach otwartego konkursu ofert pn. „Małopolska uczy i pomaga przez całe życie", Priorytetu pn. „Edukacja seniorów" dedykowanego uniwersytetom trzeciego wieku lub organizacjom działających na rzecz uniwersytetów. Propagowali, organizowali oraz brali udział w wydarzeniach związanych z obchodami Jubileuszu 50-lecia Ruchu Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Polsce w 2025 r. (m.in. „Dni Otwarte Małopolskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku", Ogólnopolskie Forum Trzeciego Wieku, Konferencja „Złoty Jubileusz Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Polsce – osiągnięcia i inspiracje"). Propagowali i realizowali działania związane z rozwojem i profesjonalizacją Gminnych Rad Seniorów – projekt „Małopolski Zaradny Senior".

Sukcesy

- Przygotowanie i realizacja otwartego konkursu ofert pn. „Małopolska uczy i pomaga przez całe życie", w którym wyodrębniono Priorytet pn. „Edukacja seniorów" dedykowany uniwersytetom trzeciego wieku lub organizacjom działających na rzecz uniwersytetów.Przygotowanie i realizacja projektu „Małopolski ZaRadny Senior" instruktaż dla środowisk senioralnych zainteresowanych powołaniem gminnych / powiatowych rad seniorów oraz mający na celu doskonalenie już istniejących rad w województwie małopolskim (kontynuacja inicjatyw zrealizowanych w 2024 r. polegających na poparciu idei tworzenia gminnych / powiatowych rad seniorów oraz zrealizowaniu badania „Rady seniorów w gminach Małopolski").

Zadanie 3: Małopolski Plebiscyt „Poza Stereotypem – Seniorka i Senior Roku”

Zadanie ma charakter cykliczny. Celem zadania jest promowanie i nagradzanie aktywnych małopolskich seniorów, którzy w różnych społecznie cenionych formach działalności wyróżniają się na tle innych, cechują się najbardziej inspirującą postawą mogącą stanowić wzór do naśladowania i przykład dla innych. Przyczynia się do propagowania aktywnych, prospołecznych postaw wśród seniorów i budowania pozytywnego wizerunku seniora w społeczeństwie, a także do edukacji młodego pokolenia do starości i o starości oraz wzmocni integrację międzypokoleniową.

- → w 2025 r. – XIX edycja Plebiscytu - kapituła Plebiscytu rozpatrzyła 42 zgłoszenia, wyłoniono 2 laureatów, przyznano 9 wyróżnień. Seniorką Roku została Pani Józefa Myśliwiec z Bobowej, Seniorem Roku Pan Józef Babiarz z Radgoszczy.
- → od początku konkursu (tj. od 2007 r.) Województwo Małopolskie nagrodziło 38 aktywnych Małopolan, a 97 wyróżniło. W 2025 r., w związku z przypadającym 50-leciem ruchu uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce, w ramach Plebiscytu, podkreślony został aspekt działalności seniorów w ramach uniwersytetów trzeciego wieku. Podczas Gali Plebiscytu w dniu 6 listopada 2025 r. zostali także uhonorowani przedstawiciele uniwersytetów trzeciego wieku – ponad 500 uczestników.

.

Sukcesy

Liczny udział seniorów z Małopolski w plebiscycie oraz galach finałowych, co sprzyja promocji aktywnych postaw wśród seniorów i budowaniu pozytywnego wizerunku seniora w społeczeństwie.

Zadanie 4: Budowanie potencjału partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego dla wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Zadanie nie będzie realizowane.

Kierunek interwencji 4. Rozwój kompetencji cyfrowych oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa starszych osób

Rozwój kompetencji cyfrowych pozwala lepiej się komunikować i lepiej rozumieć współczesny świat. Kompetencja ta jest także niezwykle istotna w kontekście zwiększenia bezpieczeństwa, które jest podstawową potrzebą człowieka. W monitorowanym okresie zadania realizowane w ramach kierunku interwencji koncentrowały się na rozwijaniu kompetencji członków rad seniorów a także prowadzeniu szerokich działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa osób starszych.

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 – 31.12.2025

Kierunek interwencji	Zadanie
4. Rozwój kompetencji cyfrowych oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa starszych osób	**Zadanie 1.** Badanie ankietowe kompetencji cyfrowych osób starszych w Małopolsce
	Zadanie 2. Projekt „Małopolski Senior w Sieci” – otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
	Zadanie 3. Senior – Animator – „Szkolenie dla animatorów/ liderów społeczności seniorskich z elementami kształcenia kompetencji cyfrowych i działań antykryzysowych”

Kierunek interwencji	Zadanie
	Zadanie 4. Bezpieczny senior

Wnioski:

- Poprawa stanu wiedzy seniorów poprzez propagowanie idei powstawania gminnych rad seniorów w kolejnych środowiskach senioralnych oraz edukacja / poradnictwo w zakresie kwestii proceduralnych związanych z tworzeniem gminnych rad seniorów oraz zapewnienie dostępu do instruktażu dla istniejących gminnych rad seniorów.
- Przeprowadzenie udanych kampanii informacyjnych dla seniorów z całej Małopolski rozpowszechniających wiedzę wraz z materiałami edukacyjnymi w zakresie poprawy bezpieczeństwa seniorów.
- Rozwijanie inicjatyw sprzyjających integracji międzypokoleniowej, angażujące całe rodziny, ponieważ tego rodzaju wydarzenia wzmacniają więzi społeczne oraz przeciwdziałają osamotnieniu i wykluczeniu osób starszych.
- Problemem wciąż pozostaje skuteczne dotarcie i aktywizacja do seniorów niezrzeszonych w organizacjach, oraz niewystarczające kompetencje cyfrowe.

Zadanie 1. Badanie kompetencji cyfrowych osób starszych w Małopolsce

Celem badania było oszacowanie skali zjawiska wykluczenia cyfrowego osób starszych w Małopolsce oraz wskazanie kierunków i sposobów kształtowania/podwyższania kompetencji cyfrowych osób starszych. Badanie kompetencji cyfrowych osób starszych zostało przeprowadzone w okresie 2023-2024 na terenie Małopolski.

https://obserwatorium.malopolska.pl/raport/zakonczylo-sie-badanie-kompetencji-cyfrowych-malopolan-55

Zadanie zostało zrealizowane.

Zadanie 2. Projekt Małopolski Senior w Sieci

Brak realizacji w okresie sprawozdawczym.

Zadanie 3. Senior – Animator – „Szkolenie dla animatorów/ liderów społeczności seniorskich z elementami kształcenia kompetencji cyfrowych i działań antykryzysowych”

Celem zadania, realizowanego przez ROPS, jest nabycie/doskonalenie kompetencji w zakresie animacji społeczności seniorskich z elementami kształcenia kompetencji cyfrowych oraz działań antykryzysowych, poprzez profesjonalizację kadr organizacji seniorskich oraz organizacji działających na rzecz środowisk senioralnych, podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji w zakresie skutecznego aplikowania o środki zewnętrzne na realizację działań na rzecz ww. środowisk, usprawnienie kompetencji komunikacyjnych na linii jednostka – grupa – instytucje, poprawa umiejętności korzystania z narzędzi internetowych ułatwiających komunikację społeczną (także w sytuacjach kryzysowych).

W 2025 r. został zmieniony zakres projektu na rzecz aktywizacji środowisk senioralnych – realizowany był projekt pn. "Małopolski ZaRADNY Senior", którego celem jest promowanie powstawania i rozwoju gminnych rad seniorów. Zapewnia lokalnym środowiskom senioralnym dostęp do doradztwa, szkoleń, warsztatów, poradnictwa z zakresu tworzenia i funkcjonowania gminnych rad seniorów. Z kolei dla istniejących gminnych rad seniorów przewiduje pakiet edukacyjny z zakresu instruktażu jak skutecznie działać, jak prowadzić ewaluację i wyznaczać kierunki działania na rzecz środowiska lokalnego w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, realizację wizyt

studyjnych. W 2025 r. spotkania odbyły się w 6 gminach oraz dla już funkcjonujących gminnych rad seniorów (6 GRS).

- Propagowanie idei powstawania gminnych rad seniorów w kolejnych środowiskach senioralnych oraz edukacja / poradnictwo w zakresie kwestii proceduralnych związanych z tworzeniem gminnych rad seniorów.
- Zapewnienie dostępu do instruktażu dla istniejących gminnych rad seniorów.

Zadanie 4. Bezpieczny senior

Celem zadania jest poprawa bezpieczeństwa małopolskich seniorów poprzez działania edukacyjne i informacyjne nt. metod stosowanych przez oszustów na osobach starszych i prawidłowej reakcji w sytuacji próby oszustwa, zmniejszenie skali oszustw dokonanych na osobach starszych, a także wzrost współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie poprawy bezpieczeństwa małopolskich seniorów.

Wielopokoleniowa Edukacja Małopolan – projekt realizowany przez Departament Edukacji UMWM i Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie we współpracy z placówkami oświatowymi, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz mediami.
W 2025 roku Departament Edukacji zrealizował działania skierowane do osób starszych mające na celu aktywizację seniorów, poszerzenie wiedzy, integrację międzypokoleniową raz promowanie zdrowego i bezpiecznego stylu życia.

→ w ramach obchodów Tysiąclecia Królestwa Polskiego zorganizowany został cykl wykładów w Collegium Novum we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim. Odbyły się dwa bloki tematyczne: wykłady wiosenne poświęcone zagadnieniem historycznym, przybliżające uczestnikom ważne wydarzenia i postacie związane z historią Polski, oraz wykłady jesienne dotyczące współczesnej geopolityki, pozwalające seniorom lepiej zrozumieć aktualne procesy zachodzące w Europie i na świecie.

→ istotnym elementem działań był również Piknik Królewski zorganizowany na terenie PBW Kraków. Jego celem była integracja międzypokoleniowa oraz stworzenie przestrzeni do wspólnego spędzania czasu przez całe rodziny. W wydarzeniu uczestniczyli seniorzy wraz ze swoimi dziećmi i wnukami, co sprzyjało wzmacnianiu roli babć i dziadków w życiu społecznym. Podczas pikniku obecne były również służby: Policja oraz karetka pogotowia, które prowadziły działania informacyjne związane z bezpieczeństwem oraz pierwszą pomocą. Dodatkowo Uczestnikom rozdawano elementy odblaskowe, promując bezpieczeństwo seniorów, szczególnie w ruchu drogowym i codziennym poruszaniu się po zmroku.
W monitorowanym okresie działaniami objęto ok 1200 osób starszych.

Sukcesy

- Zwiększenie wiedzy i świadomości seniorów poprzez organizację wykładów edukacyjnych dotyczących historii Polski oraz aktualnych zagadnień geopolitycznych.
- Wspieranie aktywności intelektualnej osób starszych, stwarzając możliwość uczestnictwa w wartościowych wydarzeniach edukacyjnych.
przyczyniono się do zwiększenia bezpieczeństwa seniorów poprzez działania edukacyjne przy udziale Policji oraz służb medycznych.
- Wzmacnianie integracji społecznej i międzypokoleniowej dzięki organizacji wydarzenia angażującego całe rodziny.

Problemy

- **Trudności w skutecznym dotarciu z informacją do osób starszych**
znaczna część seniorów nie jest zrzeszona w organizacjach czy środowiskach skupiających osoby starsze, np.: kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku. Utrudnia to szerokie rozpowszechnienie informacji o planowanych wydarzeniach oraz dotarcie do osób mniej aktywnych społecznie.
- Konieczność dostosowania formy i tematyki wydarzeń do zróżnicowanych potrzeb seniorów uczestnicy reprezentowali różne zainteresowania, poziom aktywności oraz oczekiwania względem oferty edukacyjnej i integracyjnej.
- **Ograniczone kompetencje cyfrowe części seniorów** -
nie wszyscy seniorzy posiadają umiejętności pozwalające na swobodne korzystnie z narzędzi internetowych, co może utrudniać proces zapisów na dane wydarzenie edukacyjne prowadzony drogą elektroniczną oraz dostęp do bieżących informacji o wydarzeniach.
- Duża różnorodność dostępnej oferty skierowanej do seniorów -
szeroki rynek wydarzeń i inicjatyw przeznaczonych dla osób starszych wymaga starannego planowania działań, tak aby proponowana oferta była atrakcyjna, odpowiadała realnym potrzebom odbiorców oraz nie powielała przedsięwzięć realizowanych przez inne podmioty.

PRIORYTET III: AKTYWIZACJA ZAWODOWA

Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030 w priorytecie *Aktywizacja Zawodowa* skupia się na tworzeniu warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych i utrzymanie ich na rynku pracy. W ramach priorytetu zaprogramowano dwa kierunki interwencji nastawione na utrzymanie zatrudnienia przez osoby starsze oraz budowanie kultury organizacyjnej u pracodawców pod kątem adaptacji miejsc pracy do potrzeb starszych pracowników.

STAN REALIZACJI PROGRAMU W OBSZARZE AKTYWIZACJA ZAWODOWA

► ZADANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Zaplanowane w programie zadania były realizowane w ramach uruchomionego w 2023 roku projektu: „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy (etap I)".

Cel szczegółowy 2: Wydłużenie aktywności zawodowej:

- Liczba pracodawców, u których poprawiono ergonomię na wielu stanowiskach: 65
- Liczba pracodawców, którzy otrzymali dofinansowanie na wypracowanie i/lub wdrożenie rozwiązań wspierających osoby starsze: 68. (Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł.)
- Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy: 140
- Liczba pracodawców, u których zainwestowano w profilaktykę zdrowotną oraz integrację zespołów: 50
- Liczba pracodawców, u których wprowadzono mentoring: 11
- Liczba pracodawców, u których upowszechniono ideę zarządzania wiekiem: 68
- Liczba pracodawców, u których wdrożono pracę zdalną lub hybrydową oraz elastyczne godziny pracy: 64
- Liczba przedsiębiorców, u których zorganizowano w projekcie indywidualne szkolenie z zakresu wydłużania aktywności zawodowej i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także szkolenie nt. współpracy w zespołach wielopokoleniowych i przeciwdziałania dyskryminacji: 120

► WSKAŹNIKI

Wskaźniki osiągnięte w ramach Priorytetu III: Aktywizacja zawodowa	Wartość wskaźnika
Liczba osób objętych wsparciem w obszarze programu	2 156
Liczba pracodawców, którzy otrzymali dofinansowanie na wypracowanie i/lub wdrożenie rozwiązań wspierających osoby starsze	68

► TABELA FINANSOWA

Kierunek interwencji	Zadanie	Środki finansowe w PLN	Źródła finansowania
1.Utrzymanie zatrudnienia przez osoby starsze	**Zadanie 1.** Wspieranie osób w wieku emerytalnym w pozostawaniu w zatrudnieniu	**5 440 000,00 zł**, w tym: • EFS plus: 4 046 000,00 zł • Budżet Województwa Małopolskiego: 238 000,00 zł	UE, B W, EFS plus

		• Wkład własny przedsiębiorców: 1 156 000,00 zł	
	Zadanie 2. Przygotowanie osób do pracy w zawodach związanych z opieką długoterminową	Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym	
2.Budowanie kultury organizacyjnej w firmach pod kątem adaptacji miejsc pracy do potrzeb starszych pracowników	**Zadanie 1.** Promowanie i tworzenie u pracodawców systemów intermentoringu	**97 780,00 zł**, w tym: • EFS plus: 92 347,78 zł • Budżet Województwa Małopolskiego: 5 432,22 zł • Wkład własny przedsiębiorców: 0 zł	
	Zadanie 2. Dostosowanie miejsc pracy do wymogów ergonomii	**2 468 916,00 zł**, w tym: • EFS plus: 1 745 726,22 zł • Budżet Województwa Małopolskiego: 102 689,78 zł • Wkład własny przedsiębiorców: 620 500,00 zł	
	Zadanie 3. Promowanie i dofinansowanie pracodawcom kosztów wypracowania rozwiązań służących wdrażaniu elastycznych form zatrudnienia	**1 565 286,00 zł**, w tym: • EFS plus: 1 306 484,00 zł • Budżet Województwa Małopolskiego: 76 852,00 zł • Wkład własny przedsiębiorców: 181 950,00 zł	
	Zadanie 4. Promowanie, pomoc we wdrożeniu i dofinansowywanie udzielania przez pracodawców benefitów	**441 410,00 zł**, w tym: • EFS plus: 399 887,22 zł • Budżet Województwa Małopolskiego: 23 522,78 zł • Wkład własny przedsiębiorców: 18 000,00 zł	
	SUMA	**10 013 392 zł**	

Wnioski:

Doświadczenia w realizacji projektu „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy" pokazały, że:

- Przedsiębiorcom trudno będzie poradzić sobie z wyzwaniami współczesnego rynku pracy i budowaniem kultury organizacyjnej, otwartej na wszystkich pracowników, również starszych, wyłącznie w oparciu o własne zasoby.
- Kluczowe będzie dalsze wspieranie ich w poprawie zarządzania różnorodnością pracowników przez instytucje publiczne, głównie instytucje rynku pracy, dysponujące specjalistami i funduszami pomagającymi:
  - → zmieniać podejście do zarządzania pracownikami w odpowiedzi na wyzwania współczesnego rynku pracy;
  - → przygotować się do pracy ze zróżnicowanymi, głównie wiekowo, zespołami;
  - → tworzyć przyjazne miejsca pracy dla pracowników z różnymi potrzebami i ograniczeniami;
  - → wydłużać aktywność zawodową osób pracujących.

- Wsparcie powinno być **kompleksowe** – połączenie szkoleń, doradztwa oraz finansowania konkretnych wdrożeń – oraz **spersonalizowane** – brak schematycznego podejścia i rzeczywiste dostosowanie pomocy do specyfiki każdej firmy – co pozwoli zapewnić trwałe efekty.
- Konsekwentnie należy też budować świadomość przedsiębiorców na temat potrzeby zarządzania różnorodnością. Stosowanie języka zysków i strat w komunikacji z właścicielami firm – podkreślanie ekonomicznych korzyści z zarządzania różnorodnością (ograniczenie rotacji, wzrost produktywności, redukcja absencji) będzie skuteczniejsze niż odwołania do wartości społecznych czy obowiązków prawnych.

Firmy wykazują dużą potrzebę wsparcia konsultacyjnego. Właściciele firm i ich kadra zarządzająca coraz częściej widzą potrzebę i korzyść z korzystania ze wsparcia doradców strategicznych, którzy na etapie diagnostycznym uzmysławiają pracodawcom skalę wyzwań i korzyści wynikających z zarządzania różnorodnością. W projekcie coraz większym zainteresowaniem cieszą się warsztaty dla kadry menadżerskiej, szczególnie: z praktycznego prowadzenia rekrutacji oraz z rozmów oceniających i rozwojowych.

Kierunek interwencji 1. Utrzymanie zatrudnienia przez osoby starsze

W zjawisku starzenia się społeczeństwa elementem niezbędnym jest umiejętne wykorzystanie potencjału osób starszych. Ważnym działaniem jest zachęcenie osób starszych i zapewnienie im możliwości dalszego rozwoju lub przekwalifikowania się do stanowiska bardziej odpowiedniego dla wieku. Ponadto zatrzymaniu doświadczonych pracowników na rynku pracy powinno towarzyszyć uelastycznienie samej organizacji pracy, np. poprzez zapewnienie ruchomych godzin pracy czy pracy w niepełnym wymiarze czasu. Z uwagi na fakt, że czynnikiem hamującym pozostanie lub powrót na rynek pracy osób starszych, często będących już na emeryturze, jest konieczność opieki na osobą zależną (starszymi rodzicami lub wnukami) warto zastanowić się także nad rozwiązaniami mającymi na celu ułatwienie godzenia życia zawodowego z rodzinnym i zapewnieniu wsparcia w sprawowanej opiece, chociażby poprzez stworzenie atrakcyjnych i dostępnych rozwiązań systemowych czy dofinansowanie jej kosztów.

- **Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 - 31.12.2025**

Kierunek interwencji	Zadanie
1. Utrzymanie zatrudnienia przez osoby starsze	**Zadanie 1.** Wspieranie osób w wieku emerytalnym w pozostawaniu w zatrudnieniu
	Zadanie 2. Przygotowanie osób do pracy w zawodach związanych z opieką długoterminową

Wnioski:

- Przedsiębiorcom trudno samodzielnie odpowiadać na wyzwania współczesnego rynku pracy, zwłaszcza w zakresie zarządzania różnorodnością pracowników. Dotyczy to między innymi różnic wieku, stanu zdrowia, sprawności, potrzeb rodzinnych oraz ograniczeń wpływających na możliwość wykonywania pracy.
- Skuteczne wykorzystanie potencjału pracowników wymaga tworzenia kultury organizacyjnej otwartej na wszystkie osoby zatrudnione, w tym pracowników starszych i osób ze szczególnymi potrzebami. Działania w tym zakresie powinny obejmować cały cykl zatrudnienia – od rekrutacji i wdrożenia pracownika, przez rozwój zawodowy, aż po utrzymanie go w zatrudnieniu.
- Potrzeba łączenia różnych form wsparcia: szkoleń, doradztwa, mentoringu, coachingu oraz finansowania konkretnych działań wdrożeniowych. Jednocześnie pomoc powinna być dostosowana do specyfiki przedsiębiorstwa, ponieważ rozwiązania uniwersalne nie zawsze odpowiadają rzeczywistym problemom pracodawcy i pracowników.
- Zarządzanie różnorodnością powinno być przedstawiane przedsiębiorcom nie tylko jako działanie społeczne lub wynikające z obowiązków prawnych, lecz także jako element strategii rozwoju firmy. Odpowiednie wykorzystanie potencjału różnych grup pracowników może przyczyniać się do

ograniczenia rotacji, zmniejszenia absencji, poprawy produktywności oraz zwiększenia stabilności zatrudnienia.

Zadanie 1. Wspieranie osób w wieku emerytalnym w pozostawaniu w zatrudnieniu

Celem zadania jest wydłużanie wieku aktywności zawodowej poprzez wdrażanie przez pracodawców innowacyjnych i skutecznych rozwiązań. Jest ono realizowane w ramach projektu „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy". Dla pracodawców są przygotowywane indywidualne programy zarządzania różnorodnością, w tym wiekiem. Będą one odpowiedzią na najważniejsze potrzeby w danym przedsiębiorstwie związane m.in. z nieergonomicznymi rozwiązaniami, wypaleniem zawodowym pracowników, brakiem komunikacji i konfliktami międzypokoleniowymi.

W 2025 roku w projekcie „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy" 140 małych i średnich przedsiębiorców z Małopolski otrzymało wsparcie w rozwiązaniu problemów związanych z zarządzaniem różnorodnością pracowników, w tym wspieraniem osób w wieku emerytalnym w pozostawaniu w zatrudnieniu. Dla 68 firm zostały przygotowane indywidualne strategie zarządzania wiekiem, uwzględniające potrzeby przedsiębiorców oraz ich pracowników, w tym osób starszych, które zostały zdiagnozowane na etapie doradztwa strategicznego, przeprowadzonego w tych firmach w 2024 roku. Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, które mógł przeznaczyć na wydłużanie wieku aktywności zawodowej pracowników m.in. poprzez poprawę komunikacji i eliminowanie konfliktów w zespołach wielopokoleniowych, wdrażanie rozwiązań ergonomicznych, elastycznych form pracy, mentoringu i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. W ramach tego dofinansowania w 65 firmach poprawiono ergonomię na wielu stanowiskach, w 64 – wdrożono pracę zdalną lub hybrydową, a także elastyczne godziny pracy, w 50 – zainwestowano w profilaktykę zdrowotną oraz integrację zespołów, a w 11 – wprowadzono mentoring. Dodatkowo dla 120 przedsiębiorców zorganizowano w projekcie indywidualne szkolenie z zakresu wydłużania aktywności zawodowej i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także szkolenie nt. współpracy w zespołach wielopokoleniowych i przeciwdziałania dyskryminacji.

Sukcesy

Działania z zakresu wspierania osób w wieku emerytalnym w pozostawaniu w zatrudnieniu, zrealizowane w małopolskich przedsiębiorstwach dzięki wsparciu projektu „Pracownicy - najlepsza inwestycja dla firmy", pozwoliły:

- **wyeliminować wiele obciążeń fizycznych i psychicznych w środowisku pracy,**
- **zapobiec utracie zdrowia przez pracowników,**
- **wykorzystać potencjał doświadczonych starszych pracowników w nowej roli – mentorów,**
- **poprawić atmosferę w pracy i samopoczucie pracowników,**
- **zwiększyć wydajność pracowników, także osób z różnymi ograniczeniami,**
- **wydłużyć aktywność zawodową pracowników.**

Stały się też początkiem długofalowych zmian w zakresie zarządzania różnorodnością pracowników, które będą kontynuowane przez firmy po zakończeniu udziału w projekcie. Każda z nich – dzięki wsparciu doradcy strategicznego i konsultanta z WUP – miała szansę wypracować w projekcie własny model zarządzania różnorodnością, dopasowany do jej wielkości, branży i etapu rozwoju. Nie dostała gotowych, uniwersalnych recept, lecz rozwiązania odpowiadające jej rzeczywistym problemom. Dzięki temu wpisały się one na stałe w działalność przedsiębiorstwa i zostały zaakceptowane przez pracowników.

Problemy

- Głównym wyzwaniem w realizacji zadania było przekonywanie przedsiębiorców o potrzebie budowania kultury organizacyjnej przyjaznej każdemu pracownikowi, uwzględniającej potrzeby i ograniczenia różnych osób, zwłaszcza starszych, bez czego niemożliwe jest wydłużenie ich aktywności zawodowej i pełne wykorzystanie ich potencjału.
- Większość przedsiębiorców nie łączy swoich problemów z rekrutacją pracowników i utrzymaniem ich w zatrudnieniu z brakiem strategicznego podejścia do zarządzania różnorodnością w miejscu pracy.
- Budowanie świadomości zarządzania różnorodnością jako strategicznej potrzeby, decydującej o przewadze konkurencyjnej firmy, wymagało czasu. Kluczową rolę w tym procesie odegrali doradcy strategiczni i konsultanci z WUP, którzy na etapie diagnostycznym uzmysławiali pracodawcom skalę wyzwań i korzyści wynikających z zarządzania różnorodnością.

Zadanie 2. Przygotowanie osób do pracy w zawodach związanych z opieką długoterminową

Zadanie nie było realizowane w okresie sprawozdawczym

Kierunek interwencji 2. Budowanie kultury organizacyjnej w firmach pod kątem adaptacji miejsc pracy do potrzeb starszych pracowników

Sytuacja demograficzna (starzejące się społeczeństwo) już od jakiegoś czasu powoduje problemy z pozyskaniem pracowników. Większość pracodawców nie ma i nie stosuje jednak żadnej polityki utrzymania w zatrudnieniu starszych pracowników. Wynika to ze stereotypowego myślenia o malejącej przydatności starzejącego się pracownika. W efekcie pracodawcy niewystarczająco wspierają takie osoby w rozwijaniu się i dostosowywaniu kompetencji do nowoczesnych technologii.

Do wydłużenia aktywności zawodowej pracowników potrzeba, aby byli oni nie tylko w dobrej formie fizycznej, ale i psychicznej. Zakończenie aktywności zawodowej często jest efektem wypalenia zawodowego. Jednak sam problem dotyczyć może zarówno osób w wieku przedemerytalnym, ale i młodszych. Należy również ten problem uzmysławiać pracodawcom i pomagać im we wdrażaniu działań profilaktycznych i łagodzących skutki takiego wypalenia

Wykaz zadań monitorowanych w okresie sprawozdawczym 01.01.2025 – 31.12.2025

Kierunek interwencji	Zadanie
1. Budowanie kultury organizacyjnej w firmach pod kątem adaptacji miejsc pracy do potrzeb starszych pracowników	**Zadanie 1.** Promowanie i tworzenie u pracodawców systemów intermentoringu
	Zadanie 2. Dostosowanie miejsc pracy do wymogów ergonomii
	Zadanie 3. Promowanie i dofinansowanie pracodawcom kosztów wypracowania rozwiązań służących wdrażaniu elastycznych form zatrudnienia
	Zadanie 4. Promowanie, pomoc we wdrożeniu i dofinansowywanie udzielania przez pracodawców benefitów

Wnioski:

- Systemy intermentoringowe znacząco wpłynęły na wzrost kompetencji pracowników w różnym wieku. Stały się też początkiem długofalowych zmian w zakresie zarządzania różnorodnością pracowników,
- Wdrażanie przez pracodawców zasad ergonomii, elastycznych forma zatrudnienia oraz benefitów dla pracowników poprawiły ich wydajność, ułatwiły pracownikom w różnym wieku łączenie życia zawodowego z życiem prywatnym, a także pozytywnie wpłynęły na wizerunek pracodawcy, co w wielu przypadkach miało bezpośrednie przełożenie na wyniki rekrutacji (kandydaci chętniej odpowiadali na ogłoszenia o pracę, wiedząc, że w firmie jest np. możliwość pracy w elastycznych godzinach lub zdalnie).
- Pracodawcy wciąż mają małą wiedzę o narzędziach wspierających zarządzanie różnorodnością:. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie: *W większości firm przed udziałem w projekcie „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy" nigdy nie było audytu ergonomicznego, dlatego nie wiedzą one, jak poprawiać warunki pracy*

Zadanie 1: Promowanie i tworzenie u pracodawców systemów intermentoringu

Celem zadania jest wzmocnienie wymiany doświadczeń i rozwój umiejętności pracowników w różnym wieku (starszy pracownik mentorem dla młodszego w jednych obszarach, ale i młodszy dla starszego – w innych).

Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, którego część mógł przeznaczyć na tworzenie systemu intermentoringu. W ramach tego dofinansowania w 11 firmach wybrani przez pracodawcę wykwalifikowani pracownicy zostali przeszkoleni do pełnienia przez nich roli mentora (max. koszt szkolenia z zakresu mentoringu wyniósł 3 tys. zł i w niektórych przypadkach dodatkowo superwizja w kwocie 2 tys. zł). Równocześnie pracownicy za wymianę doświadczeń mogli otrzymać dodatek do pensji w kwocie 750 zł brutto miesięcznie dla każdego z mentorów, maksymalnie przez 6 miesięcy. Z kolei pracownicy będący mentorami dla osób nowozatrudnionych, zmieniających stanowisko lub powracających do pracy po dłuższej przerwie mogli otrzymać dodatek do pensji w kwocie 1500 zł brutto miesięcznie maksymalnie przez 6 miesięcy.

Sukcesy

Działania z zakresu tworzenia systemów intermentoringu, zrealizowane w małopolskich przedsiębiorstwach dzięki wsparciu projektu „Pracownicy - najlepsza inwestycja dla firmy", pozwoliły:

- lepiej zarządzać wiedzą w organizacjach i zapobiegły utracie przez nie unikatowego know-how w związku z nieobecnościami lub odejściem pracowników, zwłaszcza starszych,
- wypracować jasne i trwałe zasady wymiany doświadczeń między pracownikami i wzmocniły więzi między nimi (dzielenie się wiedzą przestało być postrzegane jako utrata roli eksperckiej w zespole, doczekało się jednocześnie nobilitacji).

Problemy

- Większość przedsiębiorców nie wie, że jednym z narzędzi wspierających zarządzanie różnorodnością jest tworzenie systemów mentoringu oraz intermentoringu.

Zadanie 2: Dostosowanie miejsc pracy do wymogów ergonomii

Celem zadania jest zapobieganie utracie zdrowia, poprawa samopoczucia pracowników oraz zwiększenie wydajności i przyjemności z wykonywanej pracy.

Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, którego część – maksymalnie 40 tys. zł – mógł przeznaczyć na wdrażanie rozwiązań służących poprawie ergonomii pracy. W ramach tego dofinansowania w 65 firmach zostały przeprowadzone audyty ergonomiczne w działach i na stanowiskach rekomendowanych w strategii zarządzania wiekiem. W oparciu o wyniki audytu ergonomicznego przedsiębiorcy kupowali urządzenia i sprzęty ułatwiające pracę, także osobom starszym, odciążające organizmy pracowników i zmniejszające zmęczenie, m.in. aparat załadunkowy do pieca piekarniczego, schodołaz do wnoszenia towarów po schodach, kotły przechylne, dmuchawy do liści, mobilne skrzynki na narzędzia, wentylacja i klimatyzacja. Przedsiębiorcy wykorzystywali również dofinansowanie na wprowadzanie rozwiązań zmniejszających stres na stanowiskach szczególnie nim obciążonych, tj. zajęcia w szkole bezpiecznej jazdy czy centralka telefoniczna do kolejkowania rozmów telefonicznych z klientami.

Sukcesy

- Działania z zakresu dostosowania miejsc pracy do wymagań ergonomicznych, zrealizowane w małopolskich przedsiębiorstwach dzięki wsparciu projektu „Pracownicy - najlepsza inwestycja dla firmy", pozwoliły na:
  → **wyeliminowanie niekorzystnych warunków na wielu stanowiskach pracy (tj. hałas, zapylenie, nieodpowiednie oświetlenie, zbyt wysoka lub zbyt niska temperatura), a także negatywnych skutków pracy w wymuszonych pozycjach, z dużymi obciążeniami na rożne partie ciała oraz pod presją.** W dłuższej perspektywie służą zapobieganiu utracie zdrowia przez pracowników, poprawie ich samopoczucia, zwiększeniu wydajności oraz wydłużeniu aktywności zawodowej.

Problemy

- Większość przedsiębiorców nie wie, że jednym z narzędzi wspierających zarządzanie różnorodnością jest dostosowywanie miejsc pracy do wymagań ergonomii.
  W większości firm przed udziałem w projekcie „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy" nigdy nie było audytu ergonomicznego, dlatego nie wiedzą oni, jak poprawiać warunki pracy nie łączy swoich problemów z rekrutacją pracowników i utrzymaniem ich w zatrudnieniu z brakiem strategicznego podejścia do zarządzania różnorodnością w miejscu pracy.

Zadanie 3: Promowanie i dofinansowanie pracodawcom kosztów wypracowania rozwiązań służących wdrażaniu elastycznych form zatrudnienia

Celem zadania jest wypracowanie i wdrożenie rozwiązań z zakresu elastycznych form zatrudnienia u pracodawców.

Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, którego część – maksymalnie 56 tys. zł – mógł przeznaczyć na wdrażanie rozwiązań służących wdrażaniu elastycznych form pracy, w tym pracy zdalnej i hybrydowej. W ramach tego dofinansowania w 64 firmach kupiono sprzęt do pracy zdalnej, serwery, oprogramowanie do zapewniania bezpieczeństwa firmowej sieci, a także systemy rejestracji czasu pracy. Zorganizowano też sale konferencyjne do spotkań hybrydowych. Równocześnie dla tych firm zostały stworzone regulaminy pracy zdalnej i hybrydowej, a w przypadku wprowadzenia elastycznych godzin pracy – uaktualniono regulaminy pracy, aby umożliwić pracownikom korzystanie z tej formy.

Sukcesy

Działania z zakresu dostosowania miejsc pracy do wymagań ergonomicznych, zrealizowane w małopolskich przedsiębiorstwach dzięki wsparciu projektu „Pracownicy - najlepsza inwestycja dla firmy":

- **ułatwiły pracownikom w różnym wieku łączenie życia zawodowego z życiem prywatnym, a także pozytywnie wpłynęły na wizerunek pracodawcy,** co w wielu przypadkach miało bezpośrednie przełożenie na wyniki rekrutacji (kandydaci chętniej odpowiadali na ogłoszenia o pracę, wiedząc, że w firmie jest możliwość pracy w elastycznych godzinach lub zdalnie.

Problemy

- Większość przedsiębiorców nie stosuje elastycznych form pracy, jako jednego z narzędzi wspierających zarządzanie różnorodnością.

Zadanie 4: Promowanie, pomoc we wdrożeniu i dofinansowywanie udzielania przez pracodawców benefitów

Celem zadania jest wdrożenie rozwiązań z zakresu profilaktyki zdrowotnej poprzez udzielanie przez pracodawców benefitów w postaci refundacji kosztów usług zdrowotno-rehabilitacyjnych, spotkań motywacyjnych indywidualnych i grupowych z psychologiem, itp.

Każdy z przedsiębiorców otrzymał dofinansowanie w kwocie 63 tys. zł, którego część – maksymalnie 15 tys. zł – mógł przeznaczyć na wdrażanie rozwiązań z zakresu profilaktyki zdrowotnej, poprawy komunikacji oraz integracji zespołów wielopokoleniowych. W ramach tego dofinansowania w 50 firmach kupiono dla pracowników indywidualne konsultacje fizjoterapeutyczne przy stanowiskach pracy, vouchery na konsultacje fizjoterapeutyczne i porady psychologiczne. W wielu z nich zorganizowano dni zdrowia, podczas których pracownicy uczestniczyli w grupowych zajęciach w trenerami oraz szkoleniach dotyczących dbania o zdrowie i dobrą kondycję. Firmy wykorzystywały też dofinansowanie na organizację wyjść integracyjnych, m.in. na kręgle, strzelnicę, do escape roomów, warsztaty z budowania zespołu, gry terenowe. Dodatkowo dla 120 przedsiębiorców zorganizowano w projekcie indywidualne szkolenie z zakresu wydłużania aktywności zawodowej i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także szkolenie nt. współpracy w zespołach wielopokoleniowych i przeciwdziałania dyskryminacji.

Sukcesy

- Działania służące wdrażaniu benefitów, zrealizowane w małopolskich przedsiębiorstwach dzięki wsparciu projektu „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy", pozwoliły pracownikom w różnym wieku:
  - zadbać o zdrowie fizyczne oraz psychiczne,
  - nauczyły ich rozpoznawać objawy wypalenia zawodowego i reagować na nie,
  - poprawiły komunikację w zespołach wielopokoleniowych oraz integrację, różnorodnych pracowników,
  - zmniejszyły liczbę konfliktów.

Problemy

- Większość przedsiębiorców nie wie, że jednym z narzędzi wspierających zarządzanie różnorodnością jest wdrażanie benefitów.